

Visie op Rhenen 2035

Een toekomstvisie en omgevingsvisie ineen

Een visie op hoe we willen leven in 2035

12 december 2022

Rhenen
2035

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	2
2. WAT KENMERKT RHENEN	4
2.1 De kaart van Rhenen	
2.2 Omschrijving 21 deelgebieden	
3. DE VISIE OP RHENEN 2035	8
3.1 Uitgangspunten van overheden	
3.2 De Visie op Rhenen 2035: Behoud ons Rhenen en maak het nog mooier	
4. UITVOERING.....	13
BIJLAGE 1: KENMERKEN EN OPGAVEN PER DEELGEBIED.....	15
BIJLAGE 2: ADVIES VAN DE SAMENLEVING.....	37
BIJLAGE 3: BELANGRIJKSTE CONCLUSIES VAN HET TRENDONDERZOEK	40
BIJLAGE 4: BEANTWOORDING VRAGEN KADERNOTA	43
BIJLAGE 5: CONTEXTSCENARIO'S.....	46
BIJLAGE 6: HET PARTICIPATIEPROCES	48

1. INLEIDING

Hoe willen we leven in Rhenen in 2035? Deze vraag staat centraal in de Visie op Rhenen 2035. De visie geeft aan waar we op inzetten bij wonen, werken, samenleven, energie opwekken en bijvoorbeeld recreëren in de gemeente Rhenen.

Met een Visie op Rhenen 2035:

- Beschrijven we beeldend wat wij, als gemeente en gemeenschap, belangrijk vinden;
- Weten we waar we *extra* aandacht aan besteden; dit staat op de voorgrond;
- Hebben we met elkaar een duidelijk beeld waar we naartoe willen werken;
- Kan de gemeente in de toekomst de juiste keuzes maken.

De Visie op Rhenen 2035 geeft de richting aan voor de komende jaren. Bij iedere toekomstige oplossing kijken we hoe deze past binnen de sfeer en de waarden van de Visie op Rhenen 2035.

De Visie op Rhenen 2035 is een toekomstvisie en omgevingsvisie ineen en geeft de richting aan voor de komende jaren

Een visie van ons allemaal

De inwoners, ondernemers, gemeente en organisaties van Rhenen hebben samen drie voorlopige visies opgesteld. Het gemeentebestuur kiest de uiteindelijke Visie op Rhenen. De keuze is mede gebaseerd op een advies van de gemeenschap.

In de periode tot 2035 veranderen omstandigheden. De gemeentelijke organisatie volgt de gebeurtenissen nauwlettend en adviseert het college wanneer de omstandigheden zodanig veranderen dat de Visie op Rhenen moet worden aangepast of het tempo van realisatie (versnellen of vertragen). Elke vier jaar (nieuwe bestuursperiode) toetst het college of de visie nog voldoet of

dat accentverschuiving nodig is. De raad gaat hierover in debat en besluit over de eventueel herziene Visie op Rhenen.

Leeswijzer

De gemeente Rhenen kent verschillende deelgebieden. Elk deelgebied heeft eigen kenmerken. **Hoofdstuk 2** beschrijft deze kenmerken en toont de deelgebieden op een kaart van de gemeente Rhenen. In **hoofdstuk 3** staat de Visie op Rhenen. De Visie op Rhenen verwijst naar de verschillende deelgebieden. De Visie op Rhenen heeft namelijk gevolgen voor de invulling en het gebruik van de ruimte. Hoofdstuk 3 begint met de punten waar de Visie op Rhenen in ieder geval aan moet voldoen van de gemeente, de provincie en/of het Rijk. Deze uitgangspunten komen uit de Kadernota participatieproces Visie op Rhenen (juni 2021).

Er zijn 6 bijlagen

De realisatie van de Visie op Rhenen 2035 betekent voor ieder deelgebied bepaalde opgaven. De belangrijkste opgaven per deelgebied staan in **bijlage 1**.

Bijlage 2 bevat het advies van de samenleving aan het gemeentebestuur over de drie voorlopige visies. Welke voorlopige visie heeft de voorkeur?

De Visie op Rhenen houdt rekening met ontwikkelingen in de maatschappij. Hier is onderzoek naar gedaan. In **bijlage 3** staan de belangrijkste conclusies van dit trendonderzoek en hun betekenis voor de drie voorlopige visies.

In **bijlage 4** wordt antwoord gegeven op de vragen uit hoofdstuk 4 van de Kadernota participatieproces Visie op Rhenen (juni 2021).

Bijlage 5 beschrijft verschillende contextscenario's. Dit zijn gebeurtenissen die mogelijk gaan plaatsvinden en waar wij geen tot weinig invloed op hebben maar die wel invloed hebben op wat wij willen bereiken: de Visie op Rhenen.

Bijlage 6 beschrijft de verschillende momenten en manieren waarop gemeente en samenleving samen de Visie op Rhenen 2035 hebben ontwikkeld.

2. WAT KENMERKT RHENEN

De gemeente Rhenen heeft in 2022 meer dan 20.000 inwoners en is prachtig gelegen op de Utrechtse Heuvelrug en langs de Rijn. In de gemeente zijn diverse deelgebieden te onderscheiden. Elk met zijn eigen kenmerken en kwaliteiten. In dit hoofdstuk beschrijven we deze deelgebieden omdat de Visie op Rhenen consequenties heeft voor de deelgebieden.

Het huidige Rhenen

De gemeente heeft een oppervlakte van bijna 43 km² en bestaat in grote lijn uit drie type gebieden:

- Dichtbebouwde gebieden, hieronder vallen de kernen Achterberg, Elst, Rhenen, het bedrijventerrein Remmerden en de bedrijvenlocatie Achterberg en woonzorglocatie Heimerstein.
- De randzones, dit zijn de overgangsgebieden tussen bebouwd en onbebouwd.
- De nagenoeg onbebouwde gebieden zoals de uiterwaarden, de Utrechtse Heuvelrug en het agrarisch gebied.

Ieder type gebied kent deelgebieden. Bepaalde kenmerken maken een deelgebied. De grenzen van ieder deelgebied zijn bepaald met behulp van kaarten, zoals de hoogtekartaat Nederland. Ook zijn informatiebronnen gebruikt, zoals de Omgevingsverordening van de provincie Utrecht [zie informatiebronnen, einde pagina 7]. Gezocht is naar natuurlijke grenzen op basis van bodem, hoogte, landschap, wegen en bebouwing, verkaveling en cultuurhistorie. Op basis hiervan kunnen 21 deelgebieden worden onderscheiden.

Rhenen in de regio

Geografisch ligt de gemeente Rhenen in Provincie Utrecht op het grensvlak met Provincie Gelderland. Doordat de gemeente tegen de grens van Provincie Utrecht ligt, krijgen we te maken met verschillende provinciale visies. Het is van belang om aansluiting te houden bij mogelijkheden die beide provincies ons kunnen bieden. Door onze geografische ligging is gemeente Rhenen de zuidelijke toegang voor Regio FoodValley.

Gemeente Rhenen werkt samen met haar omliggende gemeenten, want veel opgaven stoppen niet bij de gemeentegrens. Als gemeente werken we op veel gebieden voornamelijk samen binnen FoodValley-verband. Dit is een samenwerking met zeven andere gemeenten.

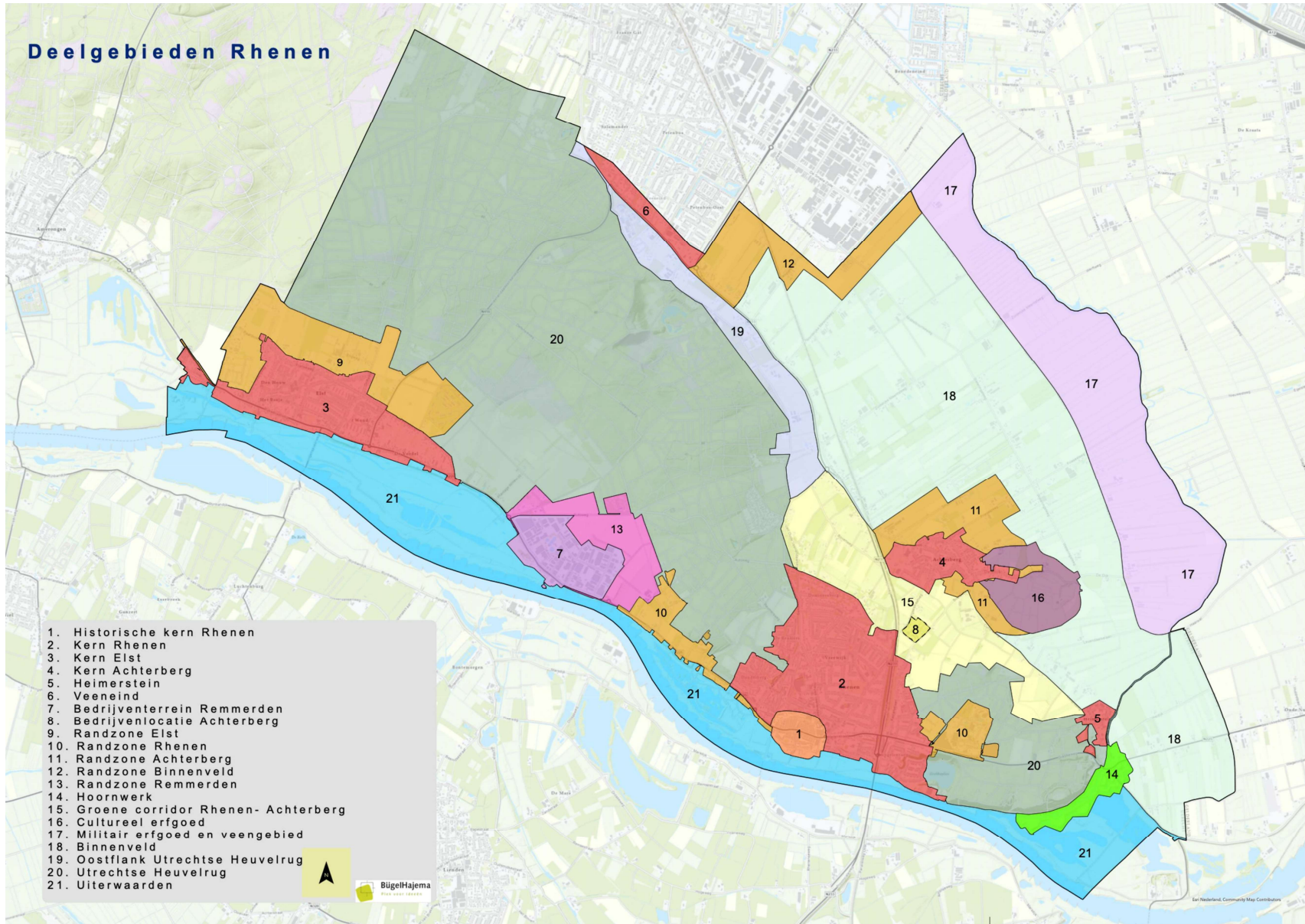
Na vaststelling: de uitwerking

Wanneer de gemeenteraad de Visie op Rhenen 2035 vaststelt, is duidelijk welke kenmerken van de deelgebieden we willen behouden en/of versterken. Bovendien is dan helder welke opgaven er liggen per deelgebied. Op dat moment kan de Visie op Rhenen worden uitgewerkt in omgevingsplannen, uitvoeringsprogramma's, sectoraal beleid en/of projecten. Dit gebeurt voor verschillende deelgebieden, afzonderlijk per deelgebied, en in samenspraak met de samenleving. De keuze voor een programma, plan en/of project is afhankelijk van de opgaven en kansen van een deelgebied en de wijze waarop de gemeente wil sturen op het bereiken van de opgaven.

In de geest van de omgevingswet wordt iedereen – gemeente en gemeenschap – uitgenodigd om bij te dragen aan een blijvende positieve ontwikkeling van de gemeente. Dit kan door aan te sluiten bij de kenmerken en opgaven per deelgebied, zoals beschreven in de Visie op Rhenen 2035.

Met de Visie op Rhenen weet iedereen waar we als gemeente en gemeenschap aan (willen) werken. Initiatiefnemers en mensen die al plannen hebben, kunnen zelf nagaan in hoeverre hun initiatief of plan past bij de kenmerken en opgaven van het deelgebied waar het initiatief of plan op van toepassing is. De kenmerken en opgaven per deelgebied werken als toetsingskader: draagt mijn initiatief of plan bij aan het behoud en/of de versterking van het gebied?

2.1 De kaart van Rhenen

2.2 Omschrijving 21 deelgebieden

1. De **historische kern** is een beschermd stadsgezicht. De Cunerakerk en Cuneratoren zijn Rijksmonument; de toren is een baken. Het winkelgebied in de historische kern heeft ook een functie voor andere kernen dan Rhenen.
2. De **kern Rhenen** kent verschillende woonbuurten met eigen identiteiten door type woningen, hoe groen het er is en de mate waarin het hoogteverschil merkbaar is. Ook verschillen de voorzieningen per buurt. De kern Rhenen heeft een treinstation met een verbinding in de richting van Utrecht.
3. De **kern Elst** kent een geschiedenis van tabaksteelt. Verschillende voormalige tabaksschuren zijn bewaard gebleven. Elst heeft een kleine dorpskern met de benodigde winkels. Een veerpont zorgt voor verbinding met de overkant van de Neder-Rijn.
4. **De kern Achterberg** is het kleinste dorp van de gemeente Rhenen. Van oorsprong is Achterberg een agrarisch dorp; er zijn nog verschillende (monumentale) boerderijen aanwezig. Veel inwoners zijn betrokken bij één van de drie kerken. De kleine dorpskern heeft enkele winkels.
5. **Heimerstein** is een voormalig landgoed dat door Zideris in gebruik is als woon-zorglocatie voor mensen die (intensieve) zorg en/of begeleiding nodig hebben. Het is een dorp op zich met het hoofdgebouw en de verschillende zijgebouwen. Dit deelgebied markeert de overgang van de Grebbeberg naar de Gelderse vallei.
6. Het **Veeneind** ligt tussen de Cuneraweg en de wijk Petenbos van de gemeente Veenendaal. De bebouwing aan weerszijden van de Cuneraweg is langzaam gegroeid en zal nog verder groeien (stedebouwkundigplan 2004-2005). In dit deelgebied zijn de woningen veelal vrijstaand. Er is lintbebouwing op langgerekte kavels.
7. **Bedrijventerrein Remmerden** is gelegen aan de N225 en biedt ruimte aan verschillende bedrijfstypen met verschillende grootte.
8. **Bedrijvenlocatie Achterberg** is een compact gebied voor enkele bedrijven. De locatie is duidelijk begrensd door de Achterbergsestraatweg, Bergweg, Boslandweg en een bossage aan de noordzijde. De locatie ligt midden in een groen en agrarisch gebied en sluit niet aan op andere bebouwing. Het ligt in de groene corridor Rhenen-Achterberg.
9. **Randzone Elst** is een natuurlijke overgang tussen woonkern en bosrand. Het gebied wordt gebruikt voor agrarische doeleinden en is een afwisseling van open percelen en percelen voorzien van beplanting. Langs de N416 staan huizen als een los lint met doorkijkjes naar de agrarische percelen. Het gebied wordt gebruikt voor recreatie. Voetbalverenigingen Oranje-wit en de Muskietiers hebben er hun thuis. Hier bevindt zich ook het voormalig defensie terrein Zwijsbergen (MOB-complex).
10. In **randzone Rhenen** wisselen agrarische percelen en kleine bospercelen elkaar af. Door dit gebied loopt hoofdweg N225. Langs deze weg is er lintbebouwing. In dit deelgebied bevinden zich Ouwehands dierenpark en sportpark Candia. De westzijde van het gebied vormt een ecologische verbinding tussen heuvelrug en uiterwaarden.
11. **Randzone Achterberg** is een agrarisch gebied met (grote) agrarische bedrijven, rechte wegen en rechte, rationeel verdeelde kavels. Er zijn houtwallen en op enkele plekken staan langs de kavelranden bomen. Over de grote open kavels is er vrij zicht.
12. **Randzone Binnenveld** kent een structuur van lange, smalle, rechte kavels. De randen van de kavels zijn beplant, zo ook het erf van de huizen die in een enkele rij naast elkaar staan. De spoorlijn en de Spoorlaan doorkruisen de rechte verkavelingsstructuur diagonaal. De randzone Binnenveld grenst aan een bedrijventerrein van Veenendaal.

- 13. Randzone Remmerden** is een akker waar een nationale fietsroute doorheen loopt. De bosrand markeert de rand van dit open, agrarische gebied.
- 14.** Het **Hoornwerk** maakt onderdeel uit van de Grebbelinie dat een hydrologisch-militair-verdedigingsstelsel is. Dit complex is een rijksmonument. De aanleg van het hoornwerk begon in de achttiende eeuw. Het hoornwerk was bedoeld voor de afsluiting en verdediging van de weg Wageningen-Rhenen. In het landschap zijn duidelijk de hoekige vormen te zien, die verhoogd in het landschap liggen.
- 15. Groene corridor Rhenen – Achterberg.** De groene corridor verbindt de Laarsenberg met de Utrechtse Heuvelrug. Hier zal het Natuur Netwerk doorheen gaan lopen. In de groene corridor ligt bedrijfslocatie Achterberg.
- 16. Cultureel erfgoed – Ter Horst.** Hier bevindt zich de fundering van het voormalige kasteel Ter Horst. Het kasteel was gelegen op een voormalige horst (=hoogte) in het archeologisch landschap. Het kasteel vormde het middelpunt met uitwaaiende kavels eromheen. Op de kavelgrenzen bevinden zich enkele knotbomen.
- 17. Militair erfgoed en Veengebied.** In dit gebied bevindt zich een aantal afzonderlijke rijksmonumenten: bunkers, wallen, verdedigingswerken, kades en de inundatiezone (een zone die opzettelijk onder water kan worden gezet) van de Grebbelinie. Het is een bijzonder natuurgebied met veenrestanten, weidevogels en waterloop De Grift. Het is een open landschap met een enkele boerderij. Het is aantrekkelijk voor recreatie.
- 18.** Het **Binnenveld** is een agrarisch landschap met grote verscheidenheid in verschijningsvorm door verschil tussen hoog en laag en nat. Het noordelijk deel is open, vlak en nat met rechte wegen en blokvormige kavels – dit wordt een broekontginningslandschap genoemd. Het zuidelijk deel is een kampenlandschap: langgerekte kavels, rechte wegen en sloten, en de bomenrijen langs de wegen zijn als schermen in het landschap. Ook onderdeel van het Binnenveld is de

Nude: fruitteelt, eikenbomen langs de N225 en de aanwezigheid van meidoornhagen.

- 19.** In de **Oostflank Utrechtse Heuvelrug** bevinden zich agrarische percelen in een licht glooiend landschap. De bossen van de Utrechtse Heuvelrug markeren de rand van het gebied. Op de N233 is veel verkeer.
- 20.** De **Utrechtse Heuvelrug** is een uitgestrekt bos met monumentale en waardevolle bomen en enkele open plekken met heide. Door de hoogteverschillen zijn er natuurlijke uitkijpunten. Het gebied heeft een hoge natuurwaarde en is dus aantrekkelijk voor recreatie. Daarnaast is het een waterwinningsgebied. Er zijn enkele hoofdwegen en er is een fijnmazig netwerk van onverharde paden. Verder bevinden zich hier de landgoederen Prattenburg, Remmerstein, De Tangh en Kwintelooijen.
- 21. De uiterwaarden** is een open gebied met ver zicht. Bij hoogwater kan de Neder-Rijn hier haar water kwijt. Het gebied heeft bijzondere natuurwaarden, ook door de steilranden. Aan de rand van het gebied bevindt zich een zomerdijk. In het gebied vindt natuurgerichte recreatie plaats.

Informatiebronnen

De volgende kaartlagen zijn over en/of naast elkaar gelegd om tot een begrenzing van een deelgebied te komen:

- Luchtfoto 2021
- Kadastrale grenzen
- Bestemmingsplangrenzen en grenzen van losse bestemmingen
- Interim Omgevingsverordening Utrecht waaronder de kernrandzones
- Natura 2000 en Natuur Netwerk Nederland
- Basisregistratie Groot-schalige Topografie (Rijksdienst voor ondernemend Nederland) – begroeid terreindeel
- Basisregistratie Adressen en Gebouwen – bouwjaar panden
- Hoogtekaart Nederland
- Grondsoortenkaart en geomorfologie

3. DE VISIE OP RHENEN 2035

In dit hoofdstuk staat de Visie op Rhenen 2035. In de beschrijving staan bepaalde onderwerpen op de voorgrond. De andere onderwerpen doen er ook toe, maar staan niet expliciet beschreven. Zo ontstaat een beter beeld van de sfeer die voortkomt uit de keuze voor bepaalde waarden.

De Visie op Rhenen 2035 is beschreven alsof het al 2035 is. Soms staan er details in om ons dit voor te kunnen stellen. Bij de details gaat het om de boodschap; niet alles dat staat beschreven, zal precies zo worden gerealiseerd. Bij de uitwerking, straks, van de Visie op Rhenen 2035 hebben we het daar weer over. Sowieso zal in 2035 de Visie op Rhenen niet (helemaal) zijn gerealiseerd. Er wordt naartoe gewerkt. De beschrijving geeft de richting aan. De Visie op Rhenen is daarmee een richtinggevend document dat alleen de gemeente zelf bindt. Het geeft B&W de ruimte om binnen het gedachtegoed van de visie haar eigen afwegingen te maken. Ook vormt het een startpunt voor het omgevingsplan dat de gemeenteraad zal vaststellen. De Visie op Rhenen is echter geen statisch document. Onze samenleving en de fysieke leefomgeving verandert voortdurend. De gemeenteraad kan de Visie waar nodig aanpassen op deze veranderingen.

Ten slotte, misschien klinkt het soms te mooi om waar te kunnen worden. Dat is met opzet. Zo is er over gesproken en ambitie helpt om verder te komen dan we misschien voor mogelijk houden. Er is wel oog voor wat er kan gebeuren, dat invloed heeft op wat wij willen bereiken en waar wij rekening mee moeten houden. Zie bijlage 5.

3.1 Uitgangspunten van overheden

De gemeenteraad van Rhenen, de provincie Utrecht en/of het Rijk hebben aangegeven dat de Visie op Rhenen aan het volgende moet voldoen.

In de Visie op Rhenen

- moet er extra ruimte komen voor het realiseren van minimaal 1000 woningen tot 2040;
- moet er minimaal 5 hectare extra bouwgrond komen voor bedrijfsactiviteiten;

- moet er ruimte komen voor voorzieningen voor het opwekken van schone energie om in 2040 energieneutraal te zijn;
- zijn nieuwe gebouwen en nieuwe inrichting van de openbare ruimte aangepast aan de veranderingen van het klimaat;
- is het Binnenveld vooral voor agrarische doeleinden en natuur; de randen worden gebruikt voor woningbouw en energieopwekking;
- telt iedereen mee en kan iedereen meedoen; er is geen verschil;
- worden de Natura 2000-gebieden niet aangetast en in het Natuurnetwerk Nederland vinden in principe geen ruimtelijke ontwikkelingen plaats;
- kunnen het waterwingebied en het grondwaterbeschermingsgebied beperkt worden gebruikt;
- wordt het Militair Erfgoed Grebbelinie beschermd.

In de beschrijving van de Visie op Rhenen 2035 staat de D in bijvoorbeeld (D1, 2, 3) of (D12) voor deelgebied. De nummers komen overeen met de nummers op de kaart van Rhenen in hoofdstuk 2.

3.2 Visie op Rhenen 2035: Behoud ons Rhenen en maak het nog mooier

a) Belangrijkste verandering: het goede van de gemeente onderhouden en verbeteren

Met alles wat de gemeente Rhenen mooi maakt, is in de periode 2022-2035 behoedzaam omgegaan:

- de cultuurhistorie, zoals van de Grebbeberg en de Cunerakerk;
- de natuur van met name de Utrechtse Heuvelrug;
- het open landschap van onder andere de uiterwaarden en het Binnenveld;
- de vele vrijwilligers die bijdragen aan de samenleving;
- het karakteristieke aan de kernen, zoals de tabaksschuren in Elst, de kerkgemeenschappen in Achterberg en de wederopbouw (na 1945) van Rhenen.

Van dit alles kunnen we nu, in 2035, dus nog steeds genieten.

b) Woonbuurten: dichter bij elkaar en groener

In de kernen wonen nu meer mensen dan voorheen. De voordelen: de natuurlijke sociale vangnetten zijn blijven bestaan en ook de winkels zijn er nog steeds. In Elst is er zelfs een lunchroom bijgekomen en in Rhenen-hoog staan iedere week meerdere marktkramen. Vooral voor oudere inwoners is dit alles fijn. Zorg, sociaal contact en hulp zijn zo dicht bij huis.

In de kernen is bijgebouwd én er is meer groen gekomen. Ook particulieren droegen hieraan bij. Zo bleven de woonbuurten leefbaar in de hete zomers. Het groen en de hoge bomen zorgen voor schaduw en verkoeling. Het groen nodigt uit om naar buiten te gaan voor spel, ontmoeting, sport of een wandeling.

c) Woningen: extra woningen, ook in Achterberg, Elst en Rhenen

In iedere kern (D1, 2, 3, 4 en 6) zijn woningen bijgebouwd op een schaal en in een stijl die passen bij de kern. Indien mogelijk zijn woningen gerealiseerd door oude gebouwen om te bouwen. Verdeeld over de kernen (D1, 2, 3, 4) en rond de kernen (D9, 10, 11) ontstonden zo ongeveer 1.000 nieuwe woningen. Jongeren, gezinnen en ouderen konden zo in hun dorp of stad blijven. Voor ouderen zijn kleinere woningen naar wens gebouwd. Hierdoor kwamen eengezinswoningen vrij voor jonge gezinnen. De bouw van woningen aan de randen van de kernen (D9, 10, 11) bleef beperkt. Het groen dat hierdoor verdween, is op andere manieren teruggekomen: langs de wegen en de gevels van gebouwen, in de tuinen en op daken. Het vrije zicht over de open kavels is behouden; in de randzones van Achterberg, Elst en Rhenen is geen hoogbouw gekomen.

Aan de rand van het Binnenveld (D12) ontstaat een nieuwe woonkern in een eigen stijl. Hier komen ongeveer 2.500 woningen. Deze nieuwe kern heeft net als de andere kernen veel groen en de nodige voorzieningen voor verschillende leeftijdsgroepen.

In ieder deelgebied waar nieuwe woningen komen, zijn zo mogelijk innovatieve woonvormen toegepast, zodat jong en oud bij elkaar woont en voor elkaar kan zorgen. Bovendien zijn de goedkopere nieuwbouwwoningen

– huur en koop – eerst beschikbaar gesteld aan inwoners. Zo kunnen meer mensen in de gemeente Rhenen blijven wonen.

Met alle woningen die erbij komen, groeit het aantal inwoners. Op 1 juli 2021 had de gemeente 20.220 inwoners. Richting 2040 wonen er tussen de 25.000 en 27.000 mensen in de gemeente.

d) Samenleven: we staan voor elkaar klaar

We zijn gesteld op onze welvaart en ons sociale leven. We werken veel, houden van gezelligheid en genieten van de goede restaurants in onze gemeente. Ook zorgen we voor elkaar. Zo staan we in 2035 nog steeds klaar voor de mensen die het minder en/of moeilijker hebben. Bijvoorbeeld bij het energiezuiniger maken van woningen en het laten delen in cultuur en muziek. Bovendien weten we hoe we moeten omgaan met mensen in onze omgeving die tekenen van dementie vertonen.

In 2035 hebben we sowieso geleerd om beter contact te hebben met mensen die anders in het leven staan en andere denkbeelden en/of gewoonten hebben. Groepsactiviteiten en samen cultuur en muziek maken en beleven, dragen daaraan bij. Wat er te doen is in de gemeente, kan daarvoor gemakkelijk worden opgezocht, ook door wie niet digitaal vaardig is. Dus alles staat op websites, wordt gedeeld via sociale media en is op papier te vinden: activiteiten op het gebied van welzijn, sport, cultuur, leren, vrije tijd, zorg en politiek. Dit past bij ons idee van meedoen. In 2035 kijken we namelijk breder naar het idee van 'meedoen'; het gaat om een zinvolle invulling van de dag en kan bestaan uit vrijwilligerswerk, betaald werk, training en/of (om)scholing.

e) Gezondheid en welzijn: wandelen in de natuur en langs de culturele schatten van ons mooie Rhenen

Voor ons plezier, (mentale) gezondheid en welzijn bewegen we tegenwoordig meer – van jong tot oud. Kinderen spelen buiten en met z'n allen sporten, wandelen en fietsen we volop. Vaak doen we dit in gezelschap. Onze omgeving nodigt dan ook uit om naar buiten te gaan voor bewegen en ontmoeten. Wat cultuur-historische waarde had, is namelijk bewaard gebleven, eventueel in ere hersteld en/of verder versterkt. Zo is de Delftse schoolstijl (wederopbouw) in de benedenstad van de historische kern

(D1) beter zichtbaar door verbouwing en renovatie. Het Hoornwerk (D14) is in ere hersteld, net als de stadsmuur en het Koningin Elisabethplantsoen (D1). En in Elst (D3) is het gelukt om een tabaksschuur een openbare functie te geven. Er vinden nu allerlei activiteiten plaats voor jong en oud. Ook de natuur zien we als een cultuurschat. We hebben gedaan wat we konden om de kwaliteit van de natuur te verbeteren.

De verschillende natuur, dichtbij de kern of iets verder afgelegen, en cultuur bieden interessante en mooie wandel- en fietsroutes. Waar de weg of het pad van laag naar hoog gaat, staan voldoende zitbankjes om tijdens de klim even uit te rusten.

f) Economie en energie: zonnepanelen op woningen en bedrijven

Op Remmerden (D7) zijn de bedrijven in de loop van de jaren veranderd. Er hebben zich vooral bedrijven gevestigd waar meer mensen werken en die minder afhankelijk zijn van goederentransport. Op deze manier is er meer werk dicht bij huis gekomen en minder vrachtverkeer naar en van Remmerden.

In randzone Binnenveld (D12) is naast bedrijventerrein Nijverkamp (gemeente Veenendaal) ruimte gemaakt voor nieuwe bedrijven om zich te vestigen. Het gaat om kleine tot middelgrote bedrijven die weinig tot geen belasting vormen voor het milieu. Tussen dit nieuwe bedrijventerrein en de nieuwe woningen in dit gebied is voldoende groene ruimte.

Verspreid over de gemeente zijn nieuwe en bestaande woningen voorzien van werkruimtes. Handig voor kleinschalige bedrijven.

Energie besparen helpt en toch gebruiken wij steeds meer elektriciteit. Bijvoorbeeld voor warmtepompen, airco's, elektrische auto's en digitaal werken. Bovendien groeit de bevolking en gaan we van het aardgas af. Samen betekent dit dat wij ook meer schone energie moeten opwekken. We hebben daarom verschillende energiebronnen nodig.

In de gemeente Rhenen zetten we eerst in op goede isolatie van woningen en andere gebouwen. We combineren dit met zonne-energie op daken van woningen en gebouwen. Het gaat om alle woningen en gebouwen:

bestaande en nieuwe. Waar mogelijk liggen aan de zonnepanelen en bestaat de schaduwkant uit sedum als extra isolatie. Dit om zoveel mogelijk te voorkomen dat er grote zonneweides moeten komen die het landschap wezenlijk veranderen. Het dorps- en agrarische karakter van de gemeente was en blijft namelijk een groot goed.

Behalve besparen, isoleren en zonne-energie opwekken, onderzochten we sinds 2022 andere mogelijkheden om aan schone energie te komen. De waterkracht van de Neder-Rijn. Aandelen in een windpark op zee. Dubbel gebruik van de ruimte, bijvoorbeeld door parkeerplaatsen een dak van zonnepanelen te geven. Kleine windmolens naast (agrarische) bedrijven voor eigen gebruik en eventueel omliggende woningen en bedrijven.

g) Agrarische sector: goed lopende bedrijven

In het Binnenveld (D18) hebben agrariërs de ruimte gekregen om hun bedrijf goed en duurzaam te runnen. Jongeren die boer wilden worden, kregen daartoe de kans. De agrariërs werkten verschillende manieren uit om de landbouw duurzaam te maken. Dit deden zij samen met Wageningen Universiteit. Op deze manier werd het stikstofprobleem gedeeltelijk opgelost en bleven hun bedrijven toekomstbestendig. Ook de agrariërs hebben het maximale gedaan om op hun gebouwen en land schone energie op te wekken met behulp van zon en wind.

De gemeente zal er in 2035 groener uitzien dan nu het geval is. Ook buiten de natuurgebieden is er aandacht voor natuurwaarden: in de kernen, op de bedrijventerreinen en in het landbouwgebied. Nieuw groen en groen dat wordt vervangen, helpt om de kwaliteit van de natuurgebieden te verbeteren en beschermt ons beter tegen extreme weersomstandigheden als hitte, droogte en heftige regenval. Het groen zelf moet ook beter tegen extreme weersomstandigheden kunnen. Deze weersomstandigheden maken dat agrariërs ook aanpassingen zullen doen. Zij zullen (gedeeltelijk) andere gewassen telen en de verblijven van de dieren veranderen met het oog op dierenwelzijn.

h) Toerisme: natuur en cultuur zijn goed voor inwoners van de gemeente en uit de regio

Het toerisme in de gemeente is maar weinig toegenomen het afgelopen decennium. Het gaat vooral om mensen uit de regio. Net als de lokale bevolking, genieten zij van de natuur, het water, de cultuur en de gastronomie die onze gemeente te bieden heeft.

Langs de Rijn zijn schaduwvolle strandjes aangelegd. En er zijn twee wandelpaden bijgekomen die ook toegankelijk zijn voor mensen in een rolstoel. Beide wandelpaden liggen in de uiterwaarden (D21). Eén pad loopt langs de Rijn naar het centrum van Rhenen. En één loopt langs de Veerweg en de oude steenfabriek in Elst. De bomen langs de wandelpaden zorgen voor schaduw.

De historische kern van Rhenen (D1) koesteren we. We spannen ons in om de oude glorie te herstellen en/of te onderhouden. De Delftse School-stijl is er prominent aanwezig. Er is een haven gekomen die in grootte en gebruik bij de schaal van de gemeente Rhenen past.

In het Binnenveld (D18) is een natuurlijk bosbad aangelegd. In de buurt kan er bij de boer worden gekampeerd. Jongeren vermaken zich hier ook prima. Recreatie en sport zijn belangrijk voor onze gezondheid en ons welzijn, maar deze schaden de dieren in de natuur en het milieu niet.

i) Verkeer en vervoer: doorgaand verkeer niet door stadscentrum

We hebben nog steeds een voorkeur voor de auto, maar zijn gaan inzien dat auto's te veel ruimte innemen voor onze andere waarden: in de gemeente kunnen blijven wonen, de natuur behouden, de historische kern (D1) koesteren en de woonbuurten groener maken en deze geschikt houden voor spelen, bewegen en ontmoeten.

Ten eerste rijden er minder auto's en vrachtwagens door het stadscentrum van Rhenen (D1) en Elst (D3). We hebben met elkaar en de provincie creatieve oplossingen bedacht om dit te realiseren. Het is ons daarbij gelukt om de centra van Rhenen en Elst goed bereikbaar te houden voor de lokale bevolking en de toeristen, ook met de auto. Er is voldoende parkeergelegenheid.

Ten tweede is er een beter netwerk aan fietspaden. We kunnen ons goed en snel op de fiets verplaatsen tussen de dorpen en de stad en naar school en werk in de regio. Zo zijn er fietstunnels of -bruggen op de plekken die eerder de gevaarlijkste kruispunten waren.

Ten derde is het aanbod van het openbaar vervoer verbeterd. Het openbaar vervoer draait nu gedeeltelijk op vrijwilligers. Zo kunnen extra routes worden gereden en ritten worden aangevraagd. De verbetering van de OV-verbinding tussen het treinstation van Rhenen (D2) en die van Kesteren helpt ook.

Ten vierde is in de hele gemeente deelvervoer geïntroduceerd: auto's, scooters en fietsen.

Ten slotte is de Rijnbrug (D2) verbreed. Dat is een verbetering, hoewel door de toename van het aantal inwoners in de regio en onze voorkeur voor de auto, het verkeer hier in de spits nog steeds wel eens vast staat.

j) Gemeentebestuur: Rhenen blijft een zelfstandige en zelfbewuste gemeente

De gemeente groeit van 20.000 naar zo'n 25.000 tot 27.000 inwoners. We hechten aan onze zelfstandigheid om onze cultuur-historische identiteit te kunnen bewaren. We willen graag blijven wie we zijn.

De bestuurscultuur van de gemeente is nog meer samen verkennen en samen doen geworden. Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties nemen volop initiatief om het leven in de gemeente te verbeteren. Zij nodigen steeds anderen uit om ook mee te doen. Samen komen zij ook zelf in actie om het initiatief uit te laten groeien tot iets van waarde voor de gemeenschap. Initiatieven kunnen gaan over diverse onderwerpen. Met elkaar iets voor elkaar doen, is het motto.

De gemeente kan ook worden uitgenodigd om mee te doen aan een initiatief. Gelijk aan iedere genodigde, bepaalt de gemeente zelf hoe aan een initiatief mee te doen.

De gemeente kan ook worden uitgedaagd door inwoners. Wanneer inwoners menen dat zij iets beter kunnen oppakken en/of uitvoeren dan de gemeente, is hier ruimte voor. De gemeente blijft daarbij wel altijd verantwoordelijk voor borging van minimale eisen die zij stelt aan een gezonde en veilige leefomgeving.

4. UITVOERING

Met de Visie op Rhenen hebben we samen een koers uitgezet. Er liggen kansen en opgaven. Hier werken we mee om onze Visie op Rhenen 2035 te bereiken. De gemeente doet dit graag samen met inwoners, ondernemers en organisaties op dezelfde manier als de Visie op Rhenen 2035 tot stand is gekomen. We verkennen samen en doen samen.

De Visie op Rhenen in relatie tot bestaand beleid en hoger beleid

Bij de uitwerking van de Visie op Rhenen is het bestaande beleid van de gemeente en het beleid van hogere overheden leidend. Wanneer bestaand gemeentebestuur toe is aan herziening, wordt de Visie op Rhenen richtinggevend.

Van Visie op Rhenen naar uitvoering

De gemeenteraad stelt de Visie op Rhenen vast als omgevingsvisie onder de Omgevingswet.

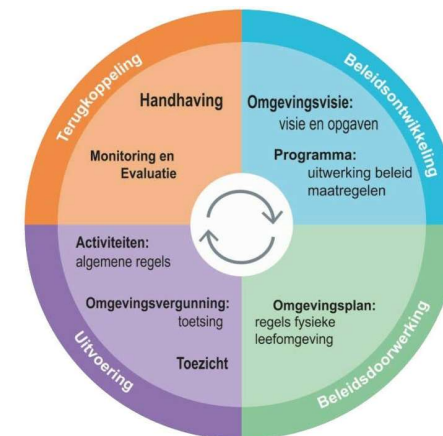
Uitvoering van de Visie op Rhenen gebeurt in de eerste plaats door middel van het bestuurs- programma van het college van burgemeester en wethouders. Hierin staat bijvoorbeeld dat een kernrandenvisie wordt opgesteld. Vervolgens wordt de Visie op Rhenen uitgewerkt in een uitvoeringsagenda. De uitvoeringsagenda is aanvullend aan het collegeprogramma. De agenda geeft de doelen aan voor de langere termijn. In de uitvoeringsagenda staat welke stappen de gemeente gaat zetten om ieder doel te bereiken en binnen welke tijd. De gemeente geeft daarbij steeds duidelijk aan wat de gemeente kan doen en waarvoor de gemeente een beroep moet doen op andere overheden, zoals het waterschap en de provincie. De uitvoeringsagenda geeft bovendien de ruimte aan voor initiatieven vanuit de samenleving. Deze initiatieven moeten bijdragen aan de richting die uit de Visie op Rhenen spreekt.

Werken in een beleidscyclus

De omgevingsvisie geeft sturing en richting aan alle plannen, beleidsontwikkeling en projecten op het gebied van de fysieke leefomgeving. Uitvoering kan plaats vinden in omgevingsplannen, programma's, sectoraal beleid, gebiedsgerichte visies en/of projecten. De keuze voor een programma, plan en/of project is afhankelijk van de opgaven

en kansen van een deelgebied en de wijze waarop de gemeente wil sturen op het bereiken van de opgaven.

Na uitvoering volgt monitoring, evaluatie en zo nodig aanpassing van de Visie op Rhenen. Op deze wijze komt de logische cyclus van beleidsontwikkeling, beleidsdoorwerking, uitvoering en terugkoppeling rond.

De beleidscyclus van de Omgevingswet

Monitoring en evaluatie van de Visie op Rhenen

De gemeente ziet de Visie op Rhenen als een levend document: het wordt aangepast als ontwikkelingen of omstandigheden dit nodig maken. De snelheid waarmee dit gebeurt, is afhankelijk van de snelheid van ontwikkelingen of de bestuurlijke visie op ontwikkelingen. Er zijn geen voorgeschreven termijnen.

Met de gemeenteraad spreekt het college af dat tekstuele correcties altijd kunnen worden verwerkt in de Visie op Rhenen. En als er nieuw sectoraal beleid wordt vastgesteld door de gemeenteraad, kan het college van burgemeester en wethouders besluiten om dit te verwerken in de Visie op Rhenen. Aanpassingen die echt een bijstelling van de koers van de Visie op Rhenen betekenen, worden vanzelfsprekend door de gemeenteraad vastgesteld.

Proceswijzer

Voor initiatiefnemers vanuit de samenleving maakt de gemeente een proceswijzer. Dit is een handleiding voor initiatiefnemers en laat zien op welke wijze initiatiefnemers rekening kunnen houden met de Visie op Rhenen. De proceswijzer is gericht op initiatieven die passen binnen de Visie op Rhenen en die dus goed zouden zijn voor Rhenen, maar op basis van

bestaande regels nog geen vergunning kunnen krijgen. Met de proceswijzer krijgen initiatiefnemers inzicht in de stappen die in ieder geval gezet moeten worden om te voldoen aan wettelijke vereisten. Bovendien deelt de proceswijzer kennis over het organiseren van verschillende belangen en het uitnodigen van belangstellenden om met elkaar het initiatief te realiseren.

Hoe gaan we om met kosten bij ontwikkelingen

De gemeente is verplicht om kosten voor werkzaamheden of maatregelen, waar initiatiefnemers van profiteren, bij die initiatiefnemers in rekening te brengen. Dit geldt onder de Wet ruimtelijke ordening, maar ook onder de Omgevingswet. Als de gemeente eigenaar is van de grond waarop wordt gebouwd, dan berekent de gemeente de gemaakte kosten door in de verkoopprijs van de kavels. Als de gemeente geen eigenaar is van de grond, dan sluit de gemeente bij voorkeur vooraf een overeenkomst met de eigenaar. In deze overeenkomst staat welke kosten in rekening worden gebracht. Als het niet mogelijk is om vooraf afspraken te maken, moet de gemeente op een andere manier kosten verhalen. Dit kan in het omgevingsplan (de vervanger van het bestemmingsplan) of in een omgevingsvergunning.

Relatie met milieuaspecten

Milieu is een integraal onderdeel van de fysieke leefomgeving. In Europees verband zijn de zogenoemde vier milieubeginselen vastgelegd. Dit zijn afspraken over de manier waarop we zorgen voor ons milieu. Als gemeente hebben we kennis van de vier milieubeginselen¹ en beschouwen we milieu als een integraal onderdeel van de fysieke leefomgeving.

Vanuit dit oogpunt hanteert de gemeente Rhenen de volgende uitgangspunten:

- De door de Rijksoverheid wettelijk vastgestelde kwaliteitseisen vormen het minimale niveau voor de gemeente Rhenen. Daar waar afwegingsruimte beschikbaar is vanuit milieu, hanteren we voornamelijk het 'ja, mits' uitgangspunt. Met als doel dat meer functies in elkaars nabijheid kunnen voorkomen, zonder beperkingen op te leveren.

- De milieukwaliteit wordt per saldo niet onevenredig aangetast. Onevenredige aantasting van milieukwaliteit treedt op als wettelijke normen worden overschreden. Tussen aantasting en onevenredige aantasting van de milieukwaliteit ligt delicate afwegingsruimte. Daar waar deze afwegingsruimte bij de gemeente ligt, wordt een integrale benadering van belangen gevraagd. Waar nodig én mogelijk wordt de milieukwaliteit verbeterd;
- Bij de bescherming en de verbetering van de milieukwaliteit zoeken we naar koppelkansen met ruimtelijke ontwikkelingen en andere beleidsvelden;
- Gebiedsgericht milieubeleid: de milieukwaliteit in een gebied is passend voor de functie van dat gebied. Het mengpaneel binnen de Omgevingswet kan ons in staat stellen om op sommige milieuaspecten wat strenger en op andere wat minder strenge regels te hanteren (waarbij bedacht dient te worden dat de bandbreedtes in de Omgevingswet zodanig zijn gekozen dat altijd sprake blijft van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat). Op dit moment hanteert de gemeente nog geen gebiedsgericht milieubeleid.

De gemeente volgt (nu en straks) de milieukwaliteitseisen op Rijksniveau. Op het moment dat de gemeente heeft uitgewerkt hoe om te gaan met de bandbreedtes op het gebied van milieu (denk aan: lucht, geluid, externe veiligheid, trilling, geur en bodem) verwerkt de gemeente dit in de Visie op Rhenen 2035.

¹ Deze luiden als volgt:

- Het voorzorgsbeginsel: als er goede redenen zijn om te vrezen dat een activiteit (waar een vergunning voor nodig is) negatieve gevolgen kan hebben voor het milieu dan moet deze activiteit worden voorkomen.
- Het beginsel van preventief handelen: milieuvervuiling moet zoveel als mogelijk worden voorkomen.
- Het beginsel van bestrijding aan de bron: als een activiteit negatieve gevolgen voor het milieu heeft dan moet als eerste worden gekeken naar de directe omgeving van de activiteit: kan er iets worden veranderd bij of in de directe omgeving van de activiteit?
- Het beginsel van de vervuiler betaalt: degene die de activiteit uitvoert, moet ook betalen voor het voorkomen of opruimen van de negatieve gevolgen.

BIJLAGE 1: KENMERKEN EN OPGAVEN PER DEELGEBIED

De Visie op Rhenen 2035 heeft gevolgen voor de inrichting en het gebruik van de ruimte. Deze gevolgen zijn inzichtelijk gemaakt per deelgebied.

Kenmerken per deelgebied

Per deelgebied zijn de kenmerken beschreven. De Visie op Rhenen geeft aan welke goede kenmerken van de gemeente Rhenen te behouden en/of te versterken.

Per deelgebied liggen er opgaven

De Visie op Rhenen 2035 leidt tot verschillende opgaven die na vaststelling nader worden uitgewerkt. De belangrijkste opgaven staan in deze bijlage beschreven.

Bepaalde opgaven kunnen alleen worden gerealiseerd door de inzet van één of meerdere organisaties. Aan andere opgaven kunnen ook individuele inwoners, ondernemers of professionals bijdragen.

Naast de opgaven per deelgebied is er een aantal deelgebied overstijgende opgaven.*

- Deelvervoer (auto's, scooters en fietsen) breed introduceren in de gemeente, met name in gebieden met veel auto's of waar veel automobilisten willen parkeren.
- Goede isolatie van woningen en andere gebouwen en het opwekken van energie, vooral met zonnepanelen.
- Het verbeteren van OV-verbindingen binnen gemeente Rhenen en richting andere gemeenten.
- Het netwerk van fietspaden verbeteren, inclusief oversteekplekken veiliger maken.
- Aandacht voor de gevolgen van klimaatverandering, zoals hittestress en wateroverlast.
- Meer bomen planten en ander groen toevoegen in de kernen van gemeente Rhenen.
- Randzones optimaal ontwikkelen.

- In de randzones inzetten op natuurlijk spelen, wandelen en recreëren.
- De cultuurhistorie van landgoederen onderhouden.
- Waardevolle ontmoetingen tussen mensen mogelijk maken.

*: bij sommige deelgebieden zijn deze opgaven nog wel extra genoemd, omdat deze opgaven specifieke aandacht vragen in het betreffende deelgebied.

De kenmerken en opgaven spelen een belangrijke rol bij het opstellen van het omgevingsplan en bij de toetsing van (buitenplanse) omgevingsvergunningen. Het omgevingsplan bevat juridisch bindende regels waarmee kan worden gezorgd dat kenmerken behouden blijven en opgaven gerealiseerd kunnen of zelfs moeten worden.

Bij de afweging van nieuwe initiatieven vormen de kenmerken en opgaven het toetsingskader: Een initiatief moet passen bij de kenmerken van een deelgebied en levert bij voorkeur een positieve bijdrage aan de opgaven van het deelgebied en/of deelgebied overstijgende opgaven.

1. Historische kern

De **historische kern** is een beschermd stadsgezicht. De Cunerakerk en Cuneratoren zijn beeldbepalende Rijksmonumenten; de toren is een baken. Het winkelgebied in de historische kern heeft ook een functie voor andere kernen dan Rhenen.

Kenmerken historische kern:

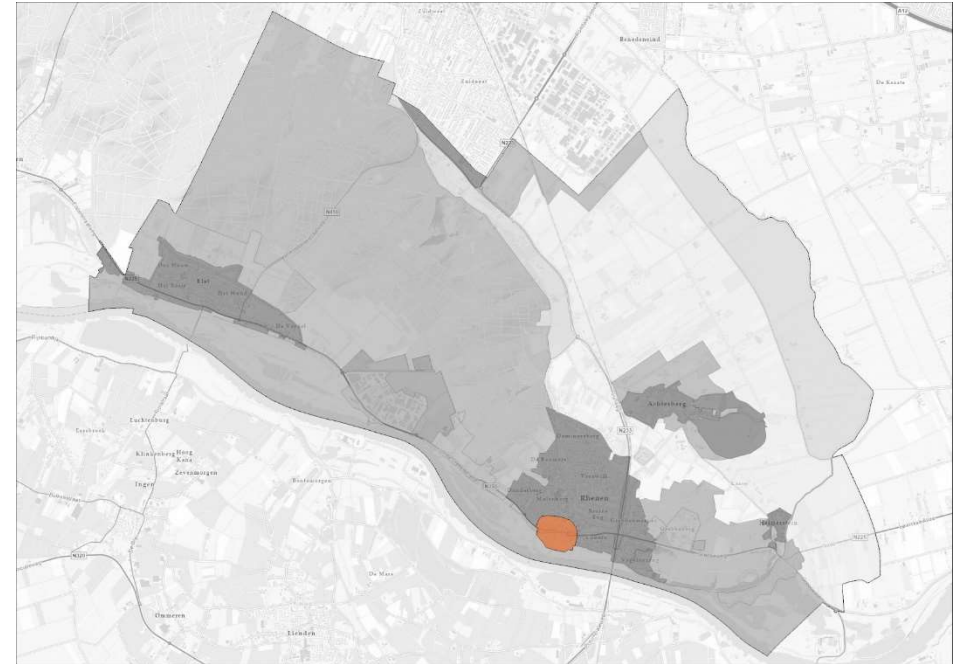
- Historisch stadscentrum
- Smalle pittoreske straatjes, pleintjes en restanten van eeuwenoude stadsmuur
- Cunerakerk met toren die zichtbaar is vanuit de wijde omgeving
- Recreatief en toeristisch aantrekkelijk
- Kleinstedelijke en dorpse kwaliteiten
- Kern winkelgebied
- Beperkte mogelijkheden om te parkeren

Opgaven historische kern voor (samenwerkende) organisaties:

- Meer bomen planten.
- Minder auto's en vrachtverkeer door het centrum.

Opgaven historische kern voor individuen:

- In ere herstellen en/of beter zichtbaar maken: de gevels van de Delftse school en de wederopbouw.
- Gevels, daken en tuinen: meer begroeiing aanbrengen en beter water opvangen.
- Het plaatsen van zonnepanelen die passen bij de historische gebouwen.
- Ruimte boven winkels bewoonbaar maken.
- Inzetten op deelvervoer.

2. Kern Rhenen

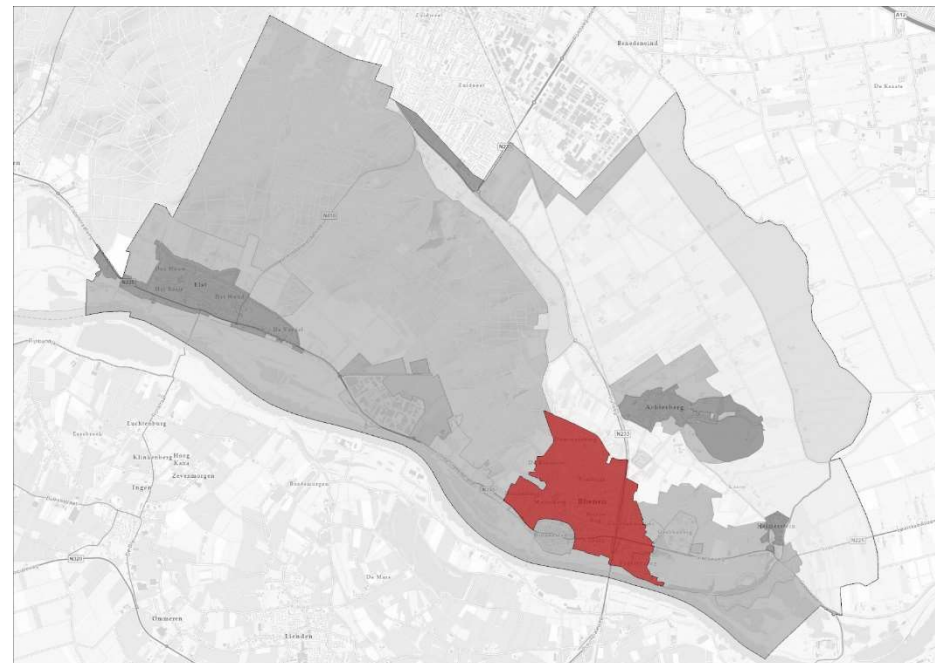
De **kern Rhenen** kent verschillende woonbuurten met eigen identiteiten door type woningen, hoe groen het er is en de mate waarin het hoogteverschil merkbaar is. Ook verschillen de voorzieningen per buurt. De kern Rhenen heeft een treinstation met een verbinding in de richting van Utrecht.

Kenmerken kern Rhenen

- Gevarieerd woningaanbod
- Woonwijken met eigen identiteit
- Hoogteverschil zichtbaar in verschillende wijken
- Groene ecologische verbindingen door de kern en speelvoorzieningen
- Treinstation met goede verbinding in de richting van Utrecht
- Voorzieningencentrum, ook voor andere kernen
- Veel zzp-ers in de dienstverlening

Opgaven kern Rhenen voor (samenwerkende) organisaties:

- Van NS-station een verbindingsknooppunt maken om het gebruik van het OV en deeltaxi te verbeteren en te stimuleren.
- Verbeteren van de OV-verbindingen richting Utrechtse Heuvelrug, Wageningen en de Betuwe.
- Knelpunt Rijnbrug oplossen.
- Meer bomen planten.
- Aanleggen: schaduwrijke wandelpaden die via cultuur-historische gebouwen en plekken naar de natuur voeren.
- Aanleggen: veilige fietsroutes naar scholen en andere voorzieningen.
- Voorzieningen voor recreatie ook goed toegankelijk maken voor kinderen en mindervaliden.
- Bij mogelijke inbreiding goedkope duurzame woningen bouwen in de stijl van de kern; hoogbouw van een aantal verdiepingen past hier.

Opgaven kern Rhenen voor individuen: Gevels, daken en tuinen: meer begroeiing aanbrengen en beter water opvangen

3. Kern Elst

De **kern Elst** kent een geschiedenis van tabaksteelt. Verschillende voormalige tabaksschuren zijn bewaard gebleven. Elst heeft een kleine dorpskern met een aantal winkels. Een veerpont zorgt voor verbinding met de overkant van de Neder-Rijn.

Kenmerken kern Elst

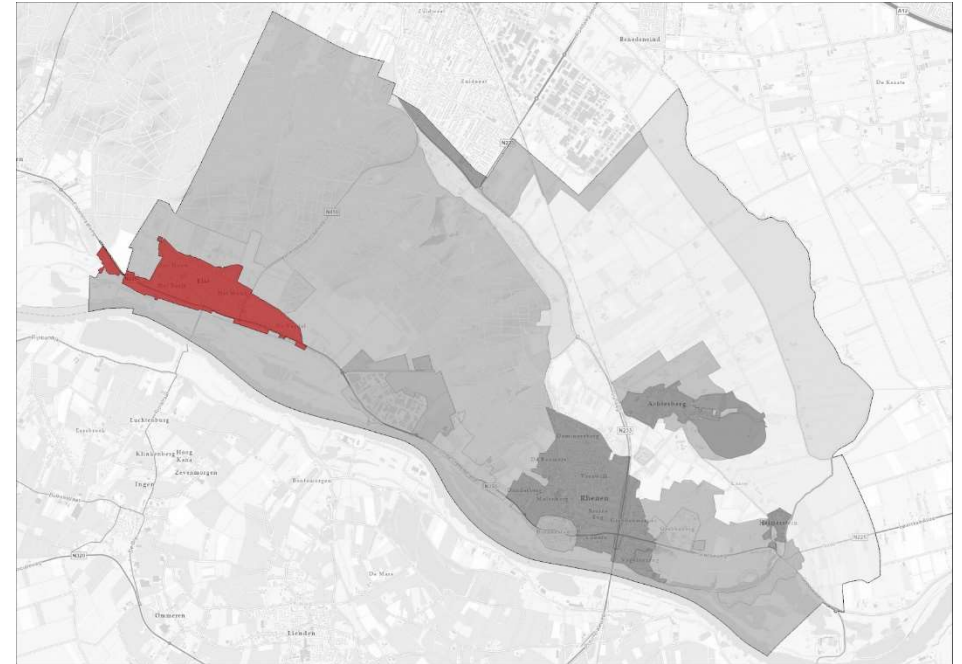
- Voormalige tabaksschuren
- Karakteristieke doorkijkjes richting uiterwaarden
- Sociale binding binnen subgroepen
- Speelvoorzieningen

Opgaven kern Elst voor (samenwerkende) organisaties:

- Ruimte maken om (extreem) hevige regenbuien op te vangen en zo wateroverlast te voorkomen.
- Meer bomen planten en ander groen toevoegen.
- Voorzieningen behouden voor ouderen en zo mogelijk uitbreiden.
- Voorzieningen behouden voor de jeugd (>12 jaar) en zo mogelijk uitbreiden
- In vrije tussenruimtes duurzame woningen bouwen in de stijl van de kern, waaronder kleinere woningen naar wens voor oudere inwoners van Elst.
- Oude gebouwen ombouwen naar woningen.

Opgaven kern Elst voor individuen:

- Gevels, daken en tuinen: meer begroeiing aanbrengen en beter water opvangen.
- Meer ruimte geven aan de jeugd.

4. Kern Achterberg

De **kern Achterberg** is het kleinste dorp van de gemeente Rhenen. Van oorsprong is Achterberg een agrarisch dorp; er zijn nog verschillende (monumentale) boerderijen aanwezig. Veel inwoners zijn betrokken bij één van de drie kerken. De kleine dorpskern heeft enkele winkels.

Kenmerken kern Achterberg

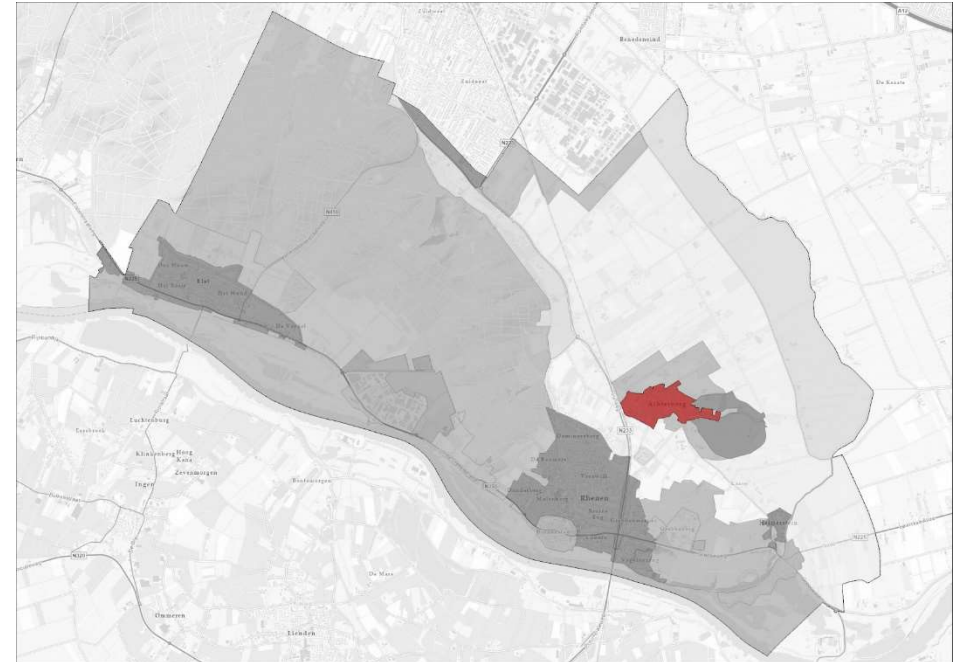
- (Monumentale) boerderijen
- Karakteristieke doorkijkjes naar het achterliggende landelijke gebied
- Sociale binding
- Veel gezinnen met kinderen
- Christelijke identiteit en zondagsrust
- Groen en landelijk
- Veel zzp-ers met ambachtelijk beroep
- Identificatie met agrariërs

Opgaven kern Achterberg voor (samenwerkende) organisaties:

- Ook kleinere woningen voor ouderen bouwen in de stijl van de kern.
- Innovatieve woonvormen ontwikkelen, zodat jong en oud bij elkaar woont en voor elkaar kan zorgen.
- Meer saamhorigheid op maatschappelijke thema's realiseren.
- Winkels behouden.
- Aanleggen: schaduwrijke wandelpaden die naar de natuur leiden.
- Voorzieningen voor verschillende leeftijdsgroepen behouden en zo mogelijk uitbreiden.

Opgaven kern Achterberg voor individuen:

- Gevels, daken en tuinen: meer begroeiing aanbrengen en beter water opvangen.

5. Heimerstein

Heimerstein is een voormalig landgoed dat door Zideris in gebruik is als woon-zorglocatie voor mensen die (intensieve) zorg en/of begeleiding nodig hebben. Het is een dorp op zich met het hoofdgebouw en de verschillende zijgebouwen. Dit deelgebied markeert de overgang van de Grebbeberg naar de Gelderse vallei.

Kenmerken Heimerstein

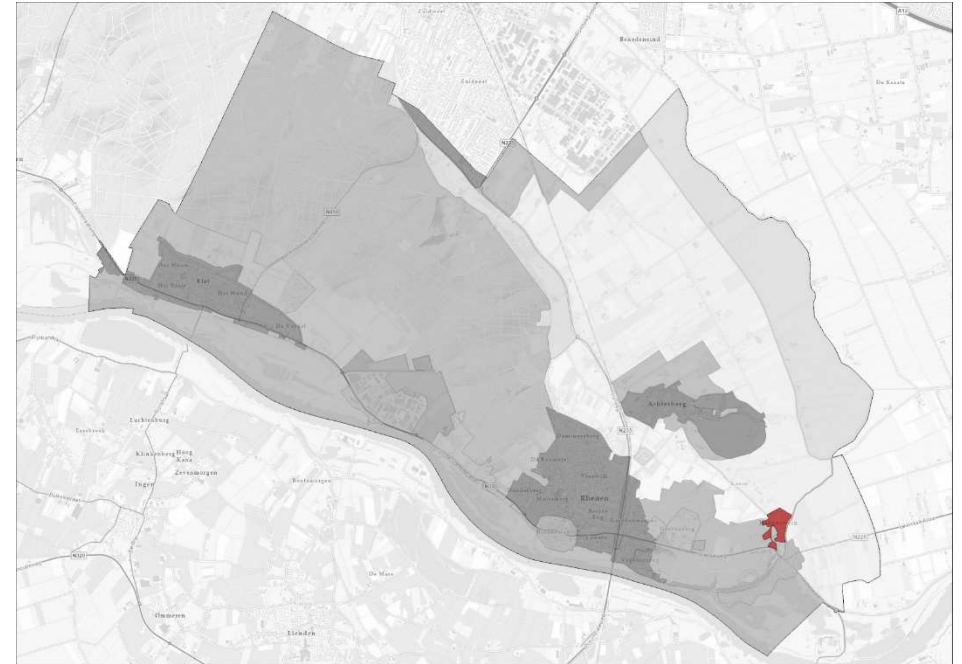
- Kleinschalige zorgorganisatie Zideris, dorp op zich
- Markeert de overgang van de Grebbeberg naar de Gelderse vallei
- Voormalige ijskelder is bewaard gebleven
- Voor voorzieningen aangewezen op andere kernen

Opgaven Heimerstein voor (samenwerkende) organisaties:

- Meer gezamenlijke activiteiten voor inwoners Rhenen en Heimerstein.

Opgaven Heimerstein voor individuen:

- Beter betrekken van inwoners Heimerstein bij de rest van de Rhenense samenleving.

6. Veeneind

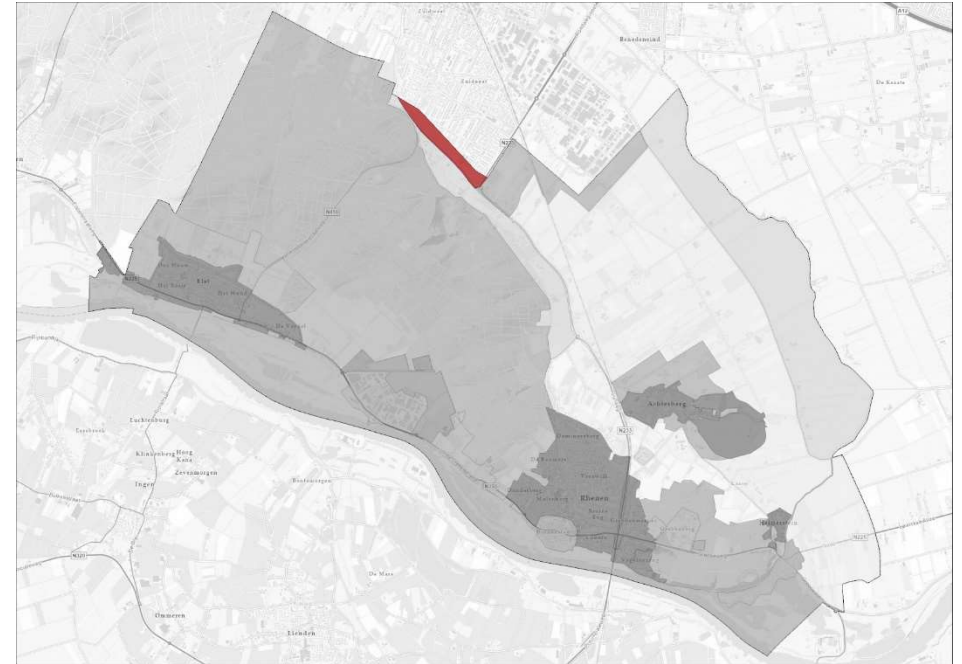
Het **Veeneind** ligt tussen de Cuneraweg en de wijk Petenbos van de gemeente Veenendaal. De bebouwing aan weerszijden van de Cuneraweg is langzaam gegroeid en zal nog verder groeien (stedebouwkundigplan 2004-2005). In dit deelgebied zijn de woningen veelal vrijstaand. Er is lintbebouwing op langgerekte kavels.

Kenmerken Veeneind

- Veelal vrijstaande woningen in woonwijk, daarnaast lintbebouwing op langgerekte kavels.
- Kavels voorzien van erfrandbeplanting.
- Bomenrijen in verkavelingsrichting.
- Laanbeplanting langs wegen.
- Gemeente overschrijdende samenwerking met Veenendaal (vuilnis ophalen)

Opgaven Veeneind voor (samenwerkende) organisaties:

- Het mogelijk maken van de woningbouwplannen die voortkomen uit de stedenbouwkundige visie Veeneind 2005.
- Doorgaan met het bouwen in hofjes met veel groen in het midden.
- De nieuwe woningen energieneutraal maken.
- De nieuwe woningen bij voorkeur gunnen aan inwoners uit de gemeente Rhenen.

7. Bedrijventerrein Remmerden

Bedrijventerrein Remmerden is gelegen aan de N225 en biedt ruimte aan verschillende bedrijfstypen met verschillende grootte.

Kenmerken Bedrijventerrein Remmerden

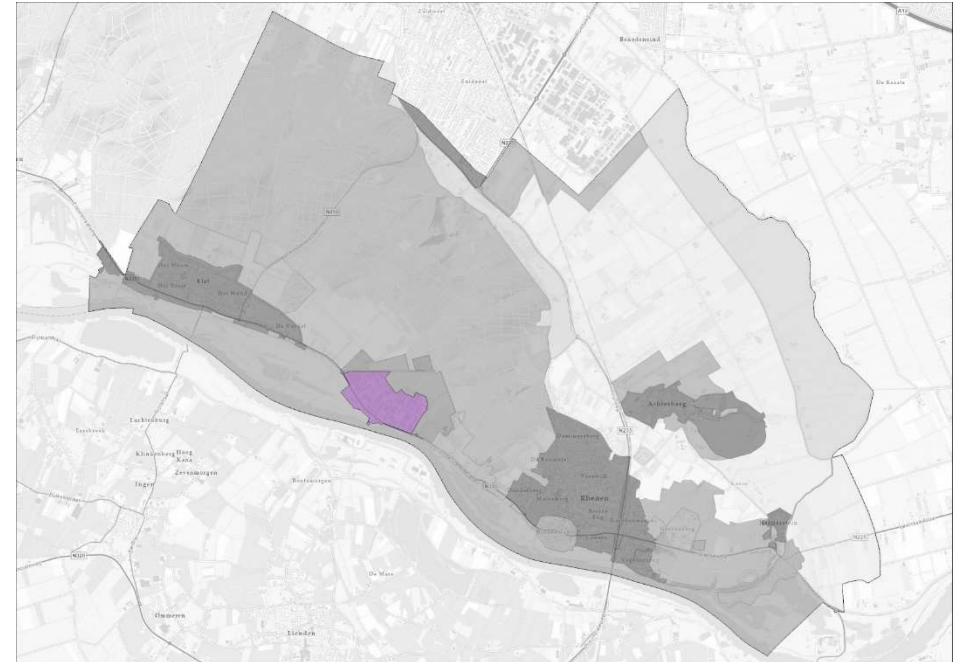
- Goede aansluiting op N225
- Vrij zicht over de Rijn
- Bedrijventerrein ligt vrij van woonbebouwing
- Geen groen
- Concentratie van bedrijven met relatief weinig arbeidsplaatsen ten opzichte van bedrijfsruimte
- Schaarse ruimte rondom Remmerden om uit te breiden

Opgaven Bedrijventerrein Remmerden voor (samenwerkende) organisaties:

- Ander soort bedrijvigheid: minder afhankelijk van goederentransport en meer arbeidsplaatsen per m².
- Beter openbaar vervoer naar en van Remmerden vanuit de verschillende omliggende kernen.
- Energieneutraal maken van bedrijventerrein.
- Uitvoering geven aan de warmtetransitie.
- Grootschalige opwekking van energie op o.a. daken.
- Vervoer over water verkennen
- Passende uitbreiding onderzoeken

Opgaven Bedrijventerrein Remmerden voor individuele bedrijven:

- Gebouwen isoleren, zonnepanelen op daken plaatsen en/of windenergie opwekken voor eigen gebruik.
- Groen toevoegen.

8. Bedrijvenlocatie Achterberg

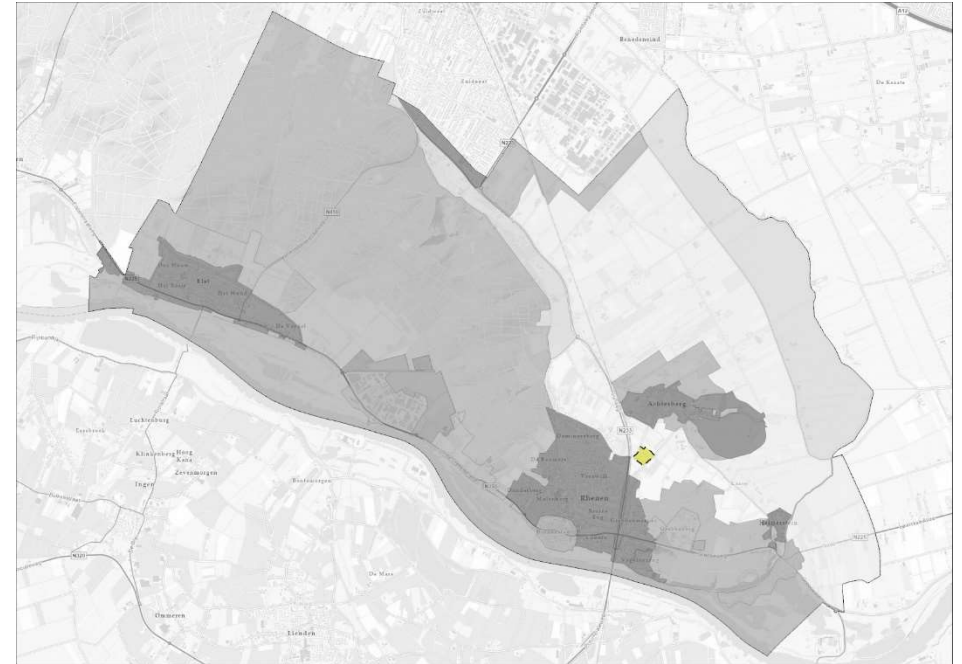
Bedrijvenlocatie Achterberg is een compact gebied voor enkele bedrijven. De locatie is duidelijk begrensd door de Achterbergsestraatweg, Bergweg, Boslandweg en een bossage aan de noordzijde. De locatie ligt midden in een groen en agrarisch gebied en sluit niet aan op andere bebouwing. Het ligt in de groene corridor Rhenen-Achterberg.

Kenmerken Bedrijvenlocatie Achterberg

- Landelijk gelegen
- Compact bedrijventerrein
- Vrije zichten over omliggende agrarische percelen
- Bedrijvenlocatie vormt vrijwel gesloten geheel doordat het is omkaderd door wegen en een bossage

Opgaven Bedrijvenlocatie Achterberg voor individuele bedrijven:

- Gebouwen isoleren, zonnepanelen op daken plaatsen en/of windenergie opwekken voor eigen gebruik.
- Verbeteren van de bereikbaarheid van deze bedrijvenlocatie.
- Groen toevoegen.

9. Randzone Elst

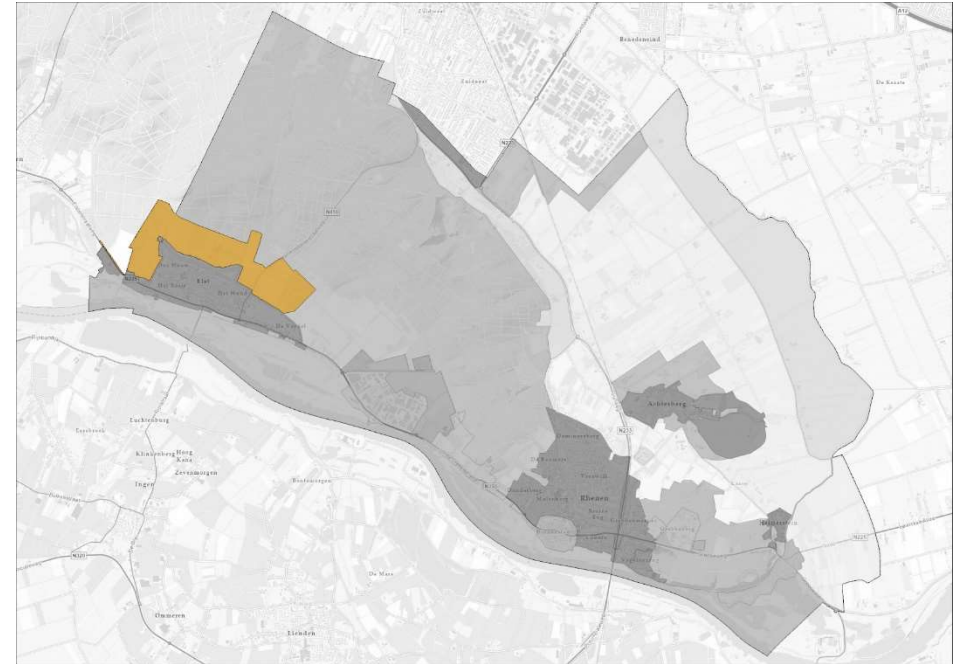
Randzone Elst is een natuurlijke overgang tussen woonkern en bosrand. Het gebied wordt gebruikt voor agrarische doeleinden en is een afwisseling van open percelen en percelen voorzien van beplanting. Langs de N416 staan huizen als een los lint met doorkijkjes naar de agrarische percelen. Het gebied wordt gebruikt voor recreatie. Voetbalverenigingen Oranje-wit en de Muskietiers hebben er hun thuis. Hier bevindt zich ook het voormalig defensie terrein Zwijnsbergen (MOB-complex).

Kenmerken Randzone Elst

- Natuurlijke overgang tussen woonkern en bosgebied
- Gebied met agrarisch karakter met lange smalle percelen
- Afwisseling tussen open percelen en percelen voorzien van beplanting langs perceelsgrenzen en rondom erven
- Bosrand als afbakening van het gebied
- Woonbebouwing als een los lint aan de weg, met doorkijkjes over de agrarische percelen
- Recreatief uitloopgebied voor de woonkernen
- Voetbalvereniging Oranje-wit en Muskietiers
- Voormalig defensie terrein Zwijnsbergen (MOB-complex)

Opgaven Randzone Elst voor (samenwerkende) organisaties:

- Ruimte maken om (extreem) hevige regenbuien op te vangen en zo wateroverlast te voorkomen.
- Beperkt bijbouwen van duurzame woningen.
- Het groen dat door de woningbouw verdwijnt op andere manieren terug laten komen.

10. Randzone Rhenen

In **randzone Rhenen** wisselen agrarische percelen en kleine bospercelen elkaar af. Door dit gebied loopt hoofdweg N225. Langs deze weg is er lintbebouwing. In dit deelgebied bevinden zich Ouwehands dierenpark en sportpark Candia. De westzijde van het gebied vormt een ecologische verbinding tussen heuvelrug en uiterwaarden.

Kenmerken randzone Rhenen Westzijde:

- Afwisseling tussen agrarische percelen en kleine bospercelen
- Lintbebouwing langs de hoofdweg
- Afwisseling tussen vrije zichten en doorkijkjes tussen woningen en bossages over de uiterwaarden
- Ecologische verbinding tussen heuvelrug en uiterwaarden

Kenmerken randzone Rhenen Oostzijde:

- Ouwehands Dierenpark
- Sportpark Candia
- Bosrijke omgeving

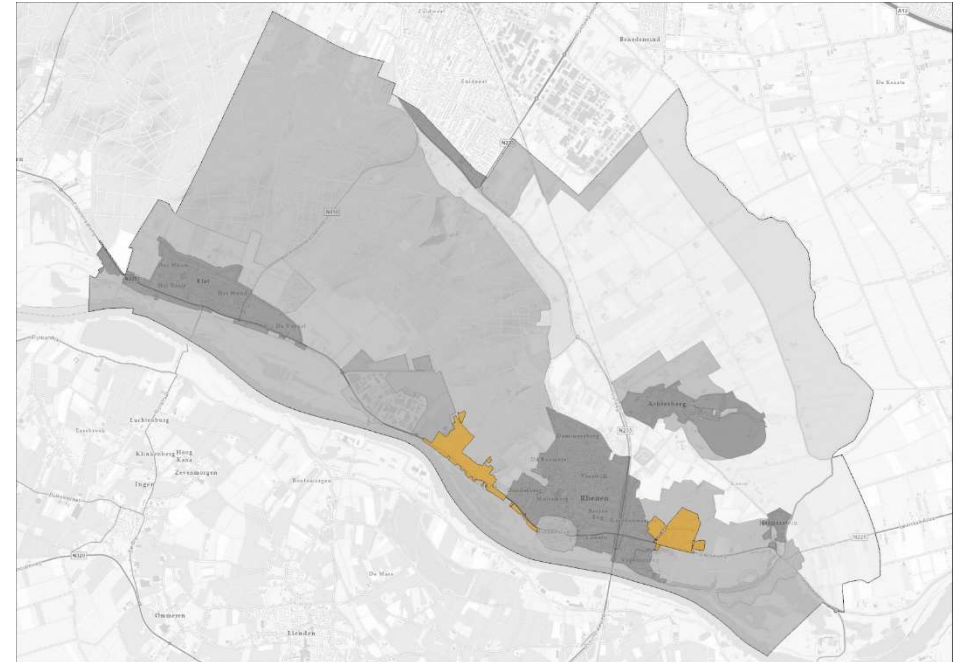
Opgaven Randzone Rhenen voor (samenwerkende) organisaties:

Westzijde

- De wandelroute door de Palmerswaard aanvullen met wandelroute richting het bos van de Utrechtse Heuvelrug.
- De cultuurhistorie van landhuis en landgoed De Tangh onderhouden.
- Doorzicht op de Rijn en de uiterwaarden bewaren.

Oostzijde

- Ouwehands Dierenpark duurzaam ontwikkelen.
- Fietsverbinding naar sportpark Candia en Ouwehands Dierenpark verbeteren.
- Sportpark rolstoel toegankelijk maken.
- Meer bomen planten en ander groen toevoegen.
- Beperkt bijbouwen van duurzame woningen.
- Het groen dat verdwijnt door de nieuwe woningen op andere manieren terug laten komen.

11. Randzone Achterberg

Randzone Achterberg is een agrarisch gebied met (grote) agrarische bedrijven, rechte wegen en rechte, rationeel verdeelde kavels. Er zijn houtwallen en op enkele plekken staan langs de kavelranden bomen. Over de grote open kavels is er vrij zicht.

Kenmerken Randzone Achterberg

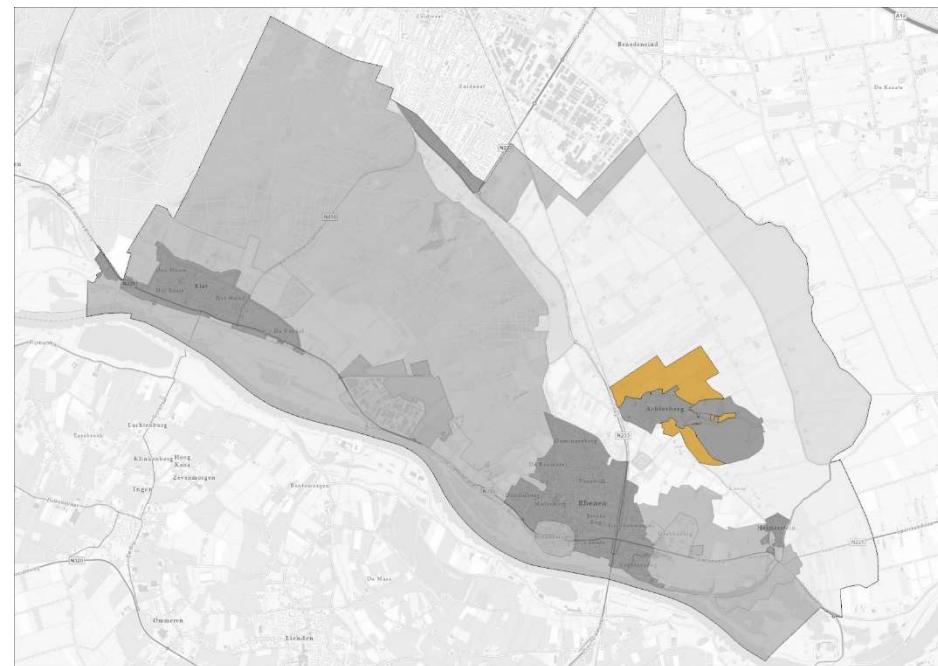
- Gebied met agrarisch karakter
- (Grote) agrarische bedrijven
- Rechte wegen en rechte rationale kavels
- Houtwallen, kavelranden op aantal plekken voorzien van enkele bomenlaan
- Vrij zicht over de grote open kavels

Opgaven Randzone Achterberg voor (samenwerkende) organisaties:

- Wanneer een agrariër besluit te stoppen, kan het vrijkomende land gebruikt worden door andere boeren om duurzaam te boeren. Maar ook kan het vrijkomende land gebruikt worden om woningen op te bouwen, er natuur en/of waterberging te realiseren.
- Beperkt duurzame woningen bouwen.
- Het groen dat door de woningbouw verdwijnt op andere manieren terug laten komen.

Opgaven Randzone Achterberg voor individuen:

- Woningen en gebouwen isoleren, zonnepanelen op daken plaatsen en windenergie opwekken voor eigen gebruik.
- Gevels, daken en tuinen: meer begroeiing aanbrengen en beter water opvangen.

12. Randzone Binnenveld

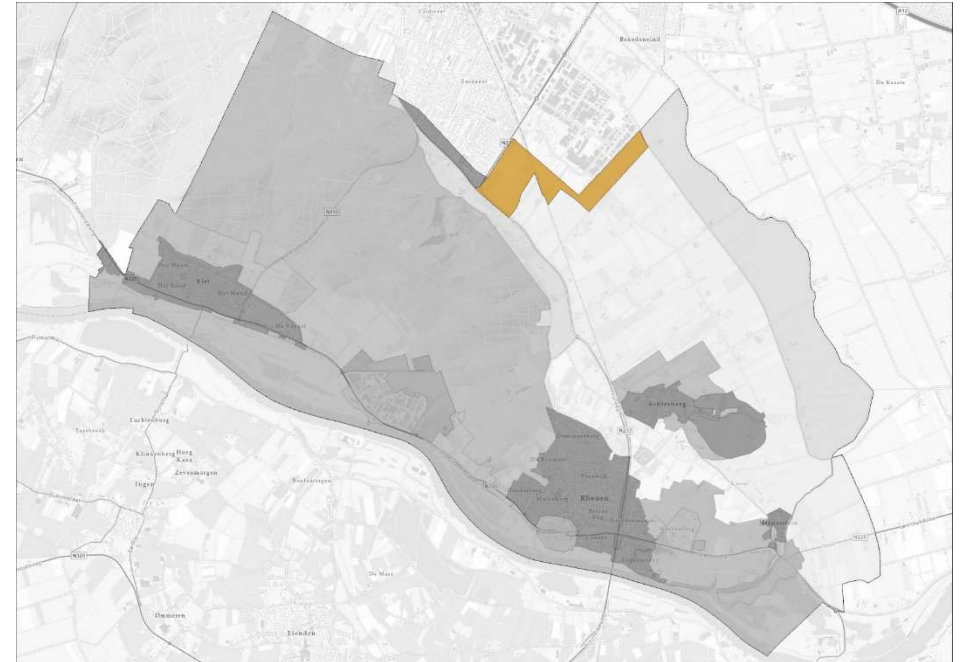
Randzone Binnenveld kent een structuur van lange, smalle, rechte kavels. De randen van de kavels zijn beplant, zo ook het erf van de huizen die in een enkele rij naast elkaar staan. De spoorlijn en de Spoorlaan doorkruisen de rechte verkavelingsstructuur diagonaal. De randzone Binnenveld grenst aan een bedrijventerrein van Veenendaal.

Kenmerken Randzone Binnenveld

- Lange, smalle, rechte verkavelingsstructuur
- Randen van kavels aangezet met beplanting
- Lintbebouwing voorzien van erfrandbeplanting
- Spoorlijn en Spoorlaan doorkruisen de rechte verkavelingsstructuur diagonaal

Opgaven Randzone Binnenveld voor (samenwerkende) organisaties:

- Een nieuwe woonkern bouwen in een eigen stijl met mogelijk ruimte voor bedrijvigheid.
- Ruimte tussen woningen houden voor groen; deze ruimte nodigt uit om te bewegen, spelen, ontmoeten en sporten.
- Voorzieningen realiseren voor de inwoners van de nieuwe kern.
- Nieuwe bedrijven met veel werkgelegenheid aantrekken; deze bedrijven vormen weinig tot geen belasting voor de omgeving.
- Duurzame energie opwekken.
- Uitstekende bereikbaarheid realiseren met het openbaar vervoer en de fiets richting de historische kern Rhenen en het verbindingsknooppunt in de kern Rhenen.
- Deel-vervoerders (elektrische auto's en scooters) naar de nieuwe woonkern trekken.
- Onderzoek doen naar mogelijkheid van een station Rhenen Noord.

13. Randzone Remmerden

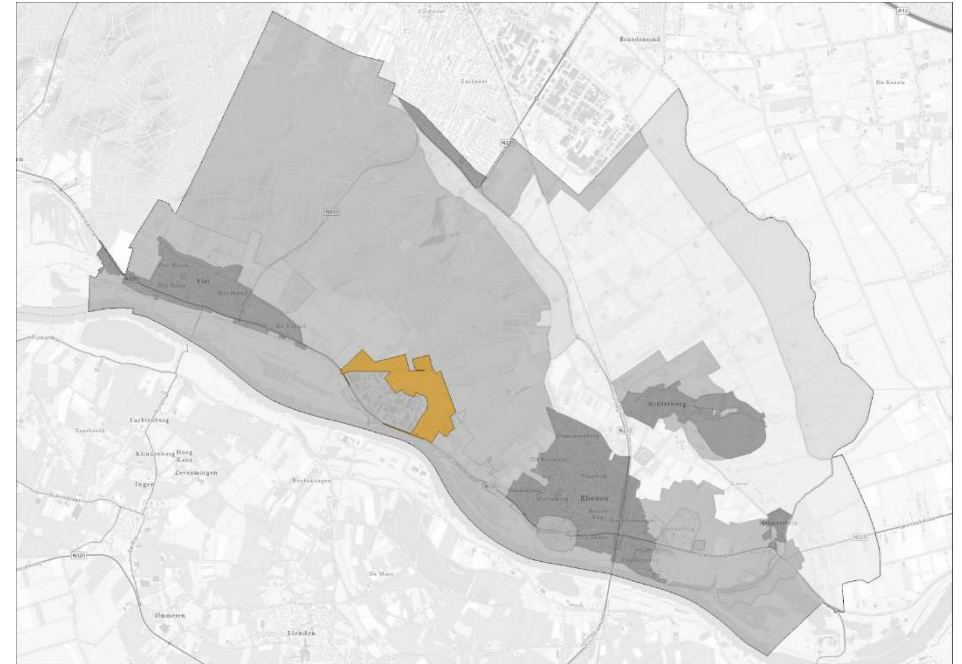
Randzone Remmerden is een akker waar een fietsroute doorheen loopt. De bosrand markeert de rand van dit open, agrarische gebied.

Kenmerken Randzone Remmerden

- Grote open agrarische akker
- Bosrand markeert de rand van dit open gebied

Opgaven Randzone Remmerden

- Mogelijkheden onderzoeken voor energieopwekking waarbij zo min mogelijk het open karakter wordt aangetast.

14. Hoornwerk

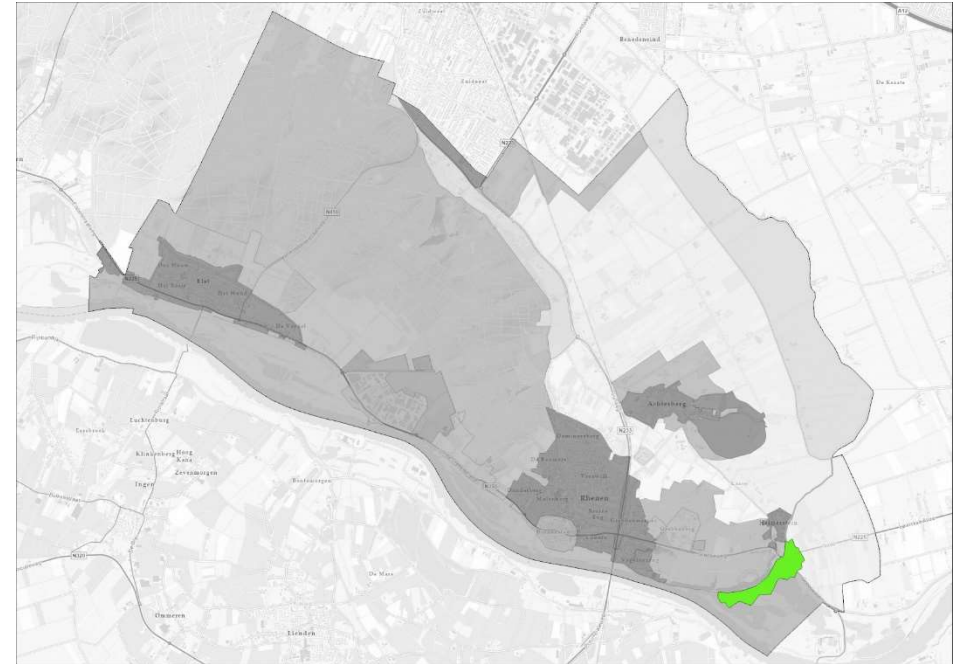
Het **Hoornwerk** maakt onderdeel uit van de Grebbelinie dat een hydrologisch-militair-verdedigingssysteem is. Dit complex is een rijksmonument. De aanleg van het hoornwerk begon in de achttiende eeuw. Het hoornwerk was bedoeld voor de afsluiting en verdediging van de weg Wageningen-Rhenen. In het landschap zijn duidelijk de hoekige vormen te zien, die verhoogd in het landschap liggen.

Kenmerken Hoornwerk

- Het unieke, in samenhang met het landschap ontworpen hydrologische en militair verdedigingssysteem, bestaande uit een samenhangend stelsel van onder andere forten, dijken, kanalen en inundatiekommen (dit zijn gebieden die opzettelijk onder water kunnen worden gezet).
- Groen en overwegend rustig karakter
- Open landschap
- Nabij het hoornwerk ligt de versterkte Grebbedijk

Opgaven Hoornwerk voor (samenwerkende) organisaties:

- Het Hoornwerk in ere herstellen.
- Het landschap van de Grebbelinie versterken.

15. Groene corridor Rhenen – Achterberg

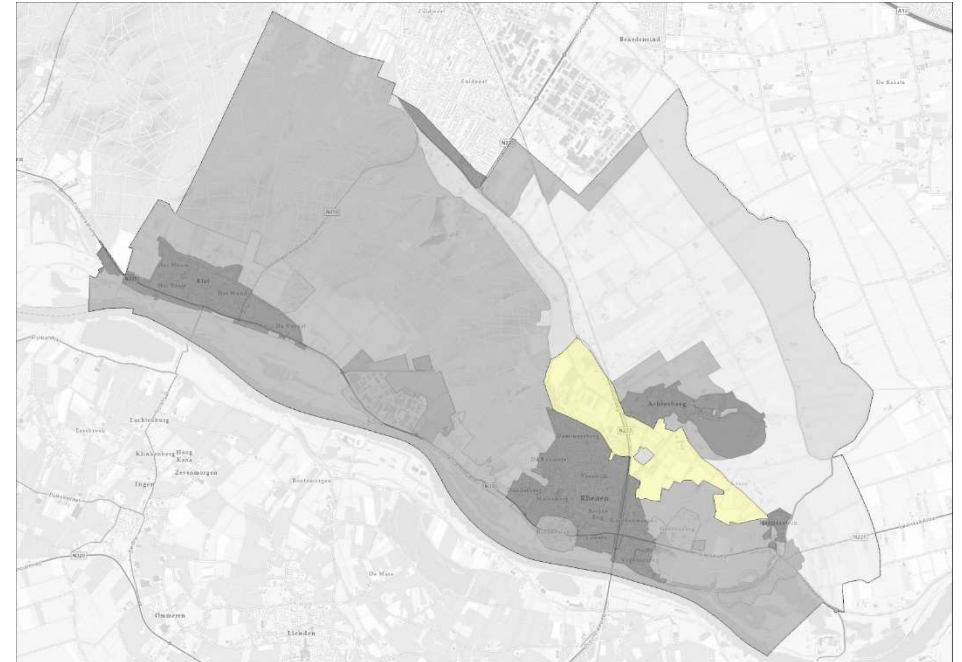
Groene corridor Rhenen – Achterberg. De groene corridor verbindt de Laarsenberg met de Utrechtse Heuvelrug. Hier zal het Natuur Netwerk doorheen gaan lopen. In de groene corridor ligt bedrijfslocatie Achterberg.

Kenmerken Groene corridor Rhenen – Achterberg

- Oude bouwlanden op de flanken van de stuwwallen
- Bolle ligging van het landschap
- Openheid en zicht over het agrarische gebied (mede door hoogte)
- Aanwezigheid van steilranden en graften bij de Laarsenberg (een graft is een knik of mini-terras op een helling)
- Ecologische verbindingszone
- Recreatief aantrekkelijk gebied
- Relatie en zicht op oostelijk en westelijk deel Utrechtse Heuvelrug

Opgaven Groene corridor Rhenen – Achterberg voor (samenwerkende) organisaties:

- Open karakter verbeteren of minimaal niet verder aantasten.
- Wandelen en recreëren aantrekkelijker maken door tijdelijk en kleinschalig kunst, cultuur en/of natuureducatie langs wandelroutes aan te bieden.
- Onderhouden van de aanwezige graften.

16. Cultureel erfgoed – ter Horst

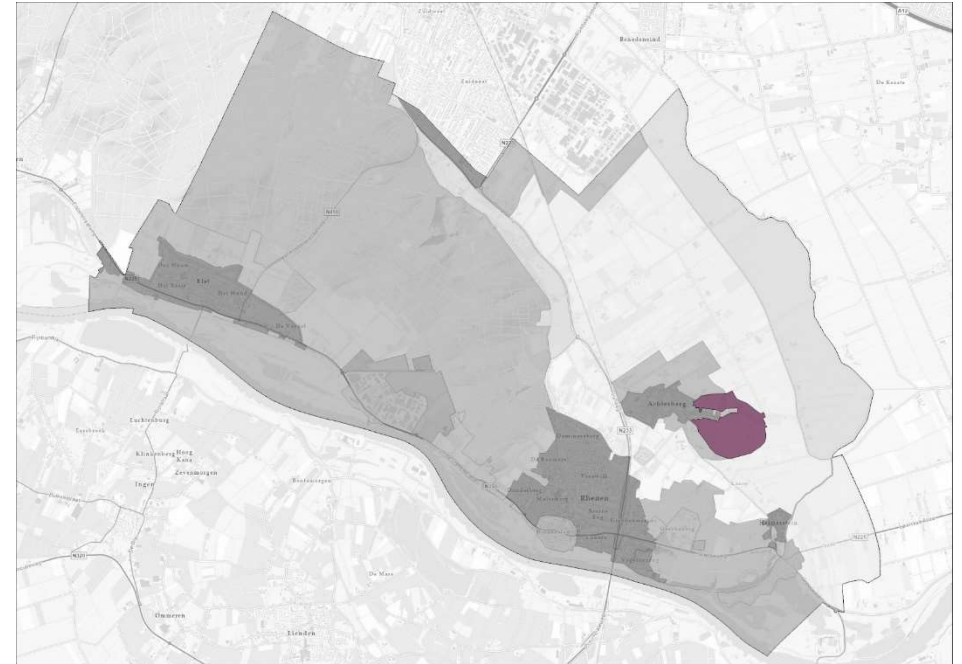
Cultureel erfgoed – Ter Horst. Hier bevindt zich de fundering van het voormalige kasteel Ter Horst. Het kasteel was gelegen op een voormalige horst (=hoogte) in het archeologisch landschap. Het kasteel vormde het middelpunt met uitwaaiierende kavels eromheen. Op de kavelgrenzen bevinden zich enkele knotbomen.

Kenmerken Cultureel erfgoed – Ter Horst

- Voormalig kasteel Ter Horst, gelegen op een voormalige horst (=hoogte) in het landschap
- Fundering nog ondergronds aanwezig
- Zelfstandige landschappelijke eenheid met afwijkende kavelvorm, kavels waaieren uit met voormalig kasteel als middelpunt
- Sporadische knotbomen op de kavelgrenzen

Opgaven Cultureel erfgoed -Ter Horst voor (samenwerkende) organisaties:

- De contouren van oude kasteel en landerijen zichtbaar maken.
- Een wandelpad aanleggen dat toegankelijk is voor mindervaliden.
- Een (mobiele) horecagelegenheid organiseren.

17. Militair erfgoed en Veengebied

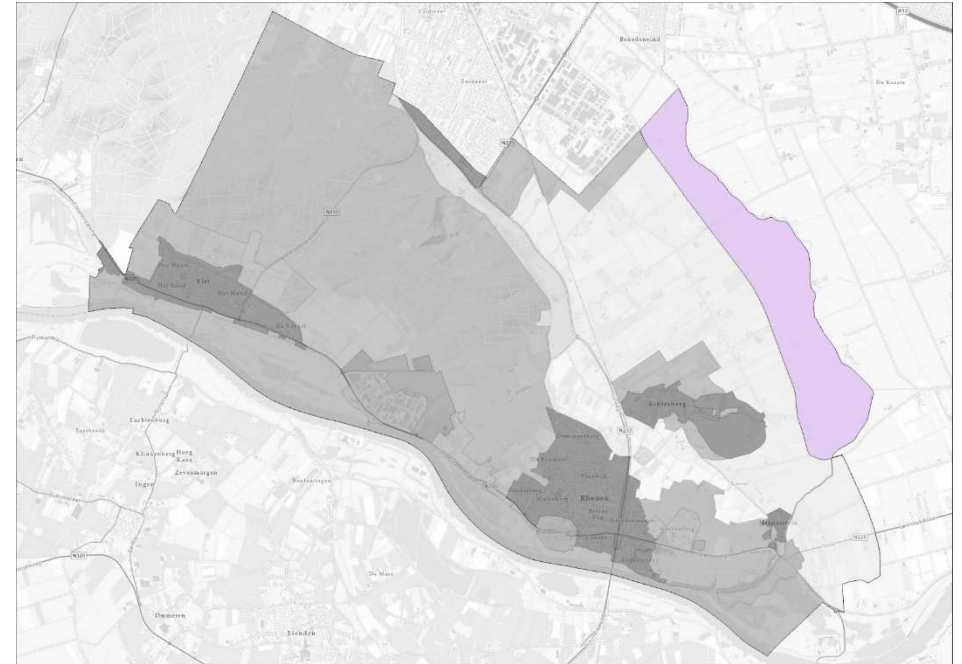
Militair erfgoed en Veengebied. In dit gebied bevindt zich een aantal afzonderlijke rijksmonumenten: bunkers, wallen, verdedigingswerken, kades en de inundatiezone (een zone die opzettelijk onder water kan worden gezet) van de Grebbelinie. Het is een bijzonder natuurgebied met veenrestanten, weidevogels en waterloop De Grift. Het is een open landschap met een enkele boerderij. Het is aantrekkelijk voor recreatie.

Kenmerken Militair erfgoed en Veengebied

- Rijksmonument Grebbelinie: bunkers, wallen, verdedigingswerken, kades en de inundatiezone
- Gebied met veenrestanten
- Veengebied met risico op bodemdaling door verdroging
- Weidevogelgebied
- Smalle evenwijdig lopende kavels (of opstreckende kavels) met kavelsloten als begrenzing
- Rechte ontginningsas (grond werd in rechte lijnen geschikt gemaakt voor landbouw) met een enkele boerderij
- Recreatief en toeristisch aantrekkelijk
- Open landschap
- De Grift
- Landbouwgebied

Kenmerken militair erfgoed

- Het unieke, in samenhang met het landschap ontworpen achttiende-eeuwse hydrologische en militairverdedigingsstelsel, bestaande uit een samenhangend stelsel van onder andere forten, dijken, kanalen en inundatiekommen (gebieden die opzettelijk onder water kunnen worden gezet)
- Groen en overwegend rustig karakter
- Openheid

Kaders militair erfgoed

Militair erfgoed mag worden bebouwd, onder voorwaarde dat de bebouwing:

- kleinschalig is,
- gericht is op het creëren van economische kostendragers ten behoeve van het behoud, herstel of de versterking, of een combinatie hiervan, van de cultuurhistorische waarde van het militair erfgoed, en
- zorgvuldig wordt ingepast in de omgeving.

Opgaven Militair erfgoed en Veengebied voor (samenwerkende) organisaties:

- Een deel van dit gebied omzetten in natuur (gaat Staatsbosbeheer doen).
- De natuur behouden en de kwaliteit van de natuur verbeteren.
- Wandelen en recreëren aantrekkelijker maken.

18. Binnenveld

Het **Binnenveld** is een agrarisch landschap met grote verscheidenheid in verschijningsvorm door verschil tussen hoog en droog en laag en nat. Het noordelijk deel is open, vlak en nat met rechte wegen en blokvormige kavels – dit wordt een broekontginningslandschap genoemd. Het zuidelijk deel is een kampenlandschap: langgerekte kavels, rechte wegen en sloten, en de bomenrijen langs de wegen zijn als schermen in het landschap. Ook onderdeel van het Binnenveld is de Nude: fruitteelt, eikenbomen langs de N225 en de aanwezigheid van meidoornhagen.

Kenmerken Binnenveld

- Agrarisch landschap met grote verscheidenheid in verschijningsvorm door verschil tussen hoog en droog en laag en nat.
- Contrast met hoge randen van de stuwwal
- Recreatief uitloopgebied
- Deels Rijksmonument Grebbelinie: Bunkers, wallen, verdedigingswerken, kades en de inundatiezone

Broekontginningslandschap (noordelijk deel):

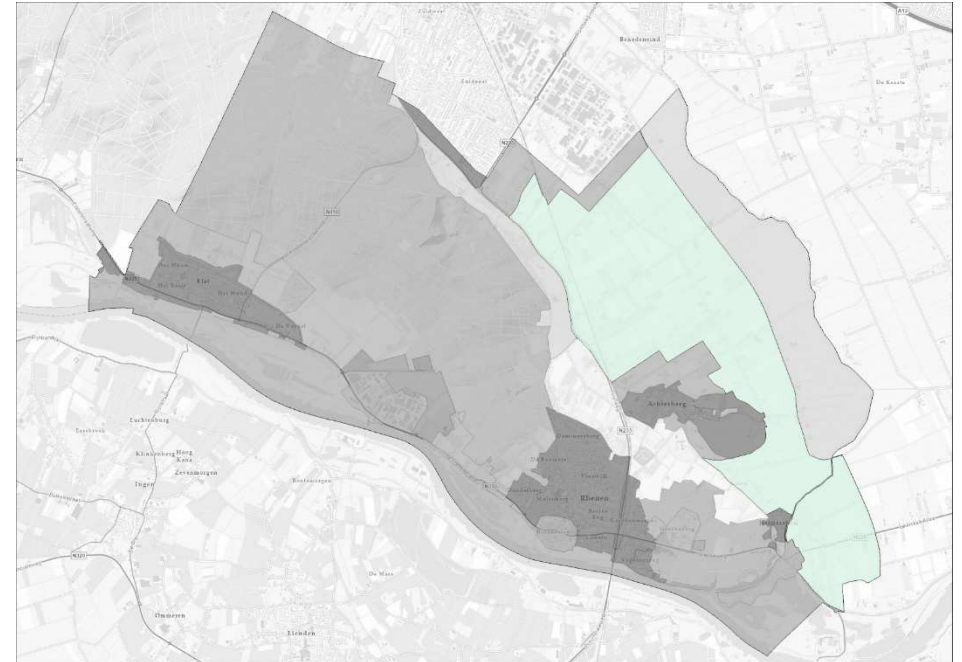
- Grote openheid
- Blokverkaveling
- Rechte wegen
- Bomenrijen langs wegen

Kampenlandschap (zuidelijk deel):

- Langgerekte kavels
- Kavels voorzien van kavelrand-beplanting
- Bebouwing als een lint langs de ontginningsassen
- Rechte wegen en sloten
- Bomenrijen langs wegen vormen schermen in het landschap

Nude

- Losse lintbebouwing
- Doorzichten tussen de bebouwing over de agrarische percelen
- Fruitteelt
- Stevige laanbeplanting (eiken) langs de N225
- Aanwezigheid van meidoornhagen

Opgaven Binnenveld voor (samenwerkende) organisaties:

- Behouden van agrarische en groene karakter van het Binnenveld
- Wanneer een agrariër besluit te stoppen, kan het vrijkomende land gebruikt worden door andere boeren om duurzaam te boeren. Maar ook kan het vrijkomende land gebruikt worden om woningen of eventueel bedrijfslocaties op te bouwen .
- In het noordelijk gebied een nieuw woonkern bouwen in een eigen stijl met mogelijk ruimte voor bedrijvigheid
- Gezamenlijk wonen voor families mogelijk maken (bijvoorbeeld kangoeroewoningen).
- Nude: ruimte voor energieopwekking.

Opgaven Binnenveld voor individuen:

- Zonnepanelen op daken plaatsen en windenergie opwekken voor eigen gebruik.
- Kamperen bij de boer als mogelijkheid voor recreatie.

19. Oostflank

In de **Oostflank Utrechtse Heuvelrug** bevinden zich agrarische percelen in een licht glooiend landschap. De bossen van de Utrechtse Heuvelrug markeren de rand van het gebied. Op de N233 is veel verkeer.

Kenmerken Oostflank Utrechtse Heuvelrug

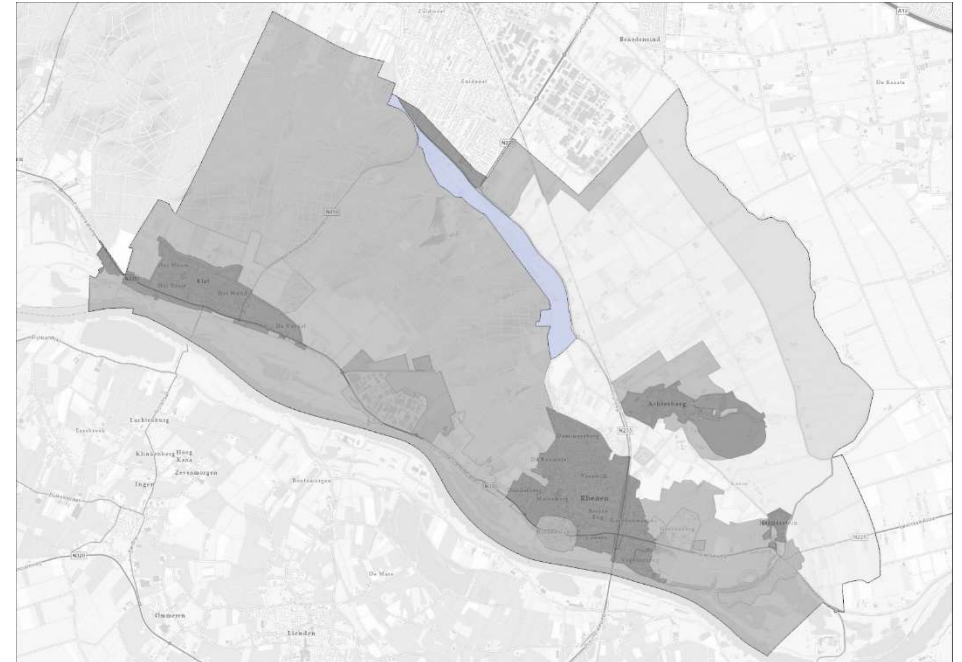
- Agrarische percelen in een licht glooiend landschap
- Bossen van de Utrechtse Heuvelrug markeren de rand van het gebied
- Beplanting in de vorm van bomenrijen haaks op de hoogtelijnen
- Veel verkeer op de provinciale weg
- Gebied voor extensieve recreatie en toerisme
- Vakantiepark aanwezig

Opgaven Oostflank Utrechtse Heuvelrug voor (samenwerkende) organisaties:

- Het landschap en de natuur versterken.
- In het gedeelte tegenover Veenendaal: woningbouw toestaan als dat het karakter van het deelgebied niet aantast.

Opgaven Oostflank Utrechtse Heuvelrug voor individuen:

- Mogelijkheid om grotere woningen te splitsen, bijvoorbeeld ten behoeve van mantelzorg.

20. Utrechtse heuvelrug

De **Utrechtse Heuvelrug** is een uitgestrekt bos met monumentale en waardevolle bomen en enkele open plekken met heide. Door de hoogteverschillen zijn er natuurlijke uitkijkpunten. Het gebied heeft een hoge natuurwaarde en is dus aantrekkelijk voor recreatie. Daarnaast is het een waterwinningsgebied.

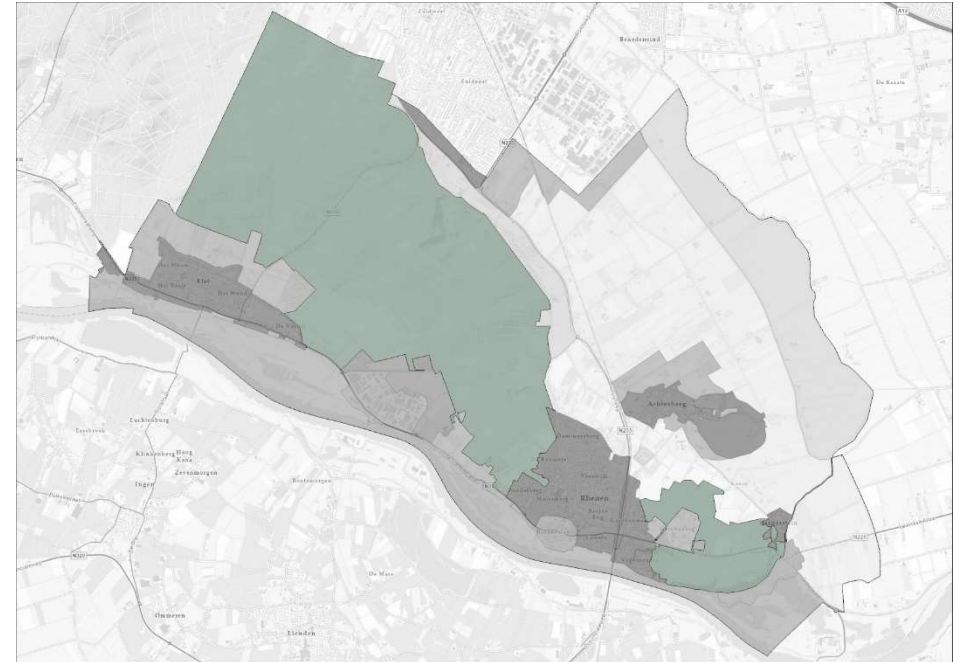
Er zijn enkele hoofdwegen en er is een fijnmazig netwerk van onverharde paden. Verder bevinden zich hier de landgoederen Prattenburg, Remmerstein, De Tangh en Kwinteloijen.

Kenmerken Utrechtse Heuvelrug

- Uitgestrekt bos
- Enkele hoofdwegen met een fijnmazig netwerk van onverharde paden
- Reliëf (gedurende de ijstijden gevormde rug of stuwwal)
- Kwinteloijen en landgoederen Prattenburg, Remmerstein en De Tangh.
- Open plekken in het bos en enkele plukjes heide nog aanwezig
- Natuurlijke hoogtepunten als uitkijkpunt
- Afwisseling in soorten (loof, naald)
- Monumentale en waardevolle bomen
- Hoge natuurwaarde
- Recreatief en toeristisch aantrekkelijk
- Moestuinen
- Het zuidoostelijk deel (Grebbeberg) is een aardkundig monument
- In het noordwestelijk deel ligt de koning Willem III plantage. Dit is een aardkundig monument

Opgaven Utrechtse Heuvelrug voor (samenwerkende) organisaties:

- Het landschap en de natuur versterken.

21. Uiterwaarden

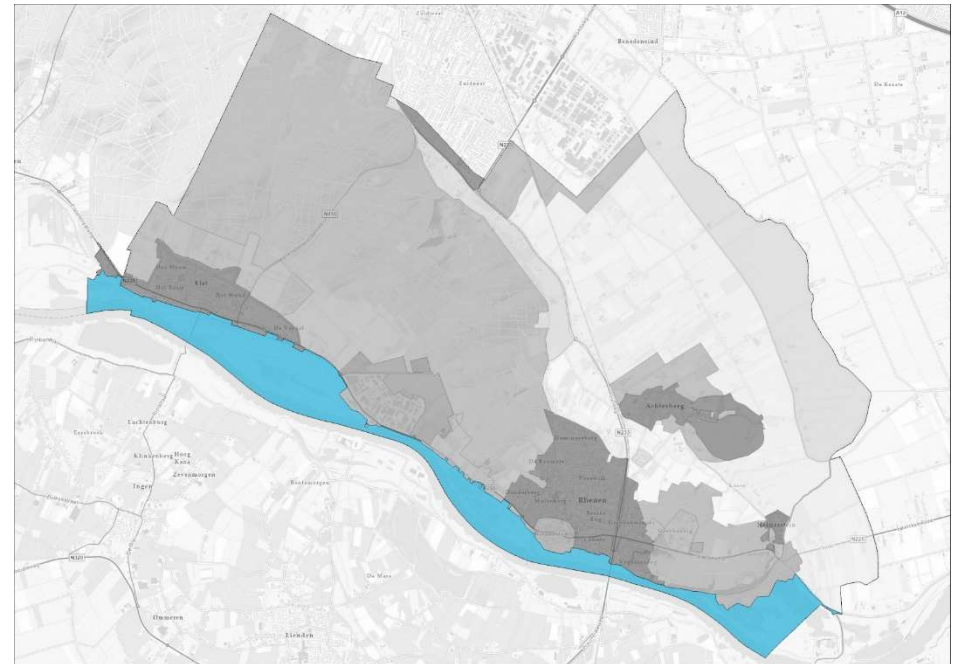
De uiterwaarden is een open gebied met ver zicht. Bij hoogwater kan de Neder-Rijn hier haar water kwijt. Het gebied heeft bijzondere natuurwaarden, ook door de steilranden. Aan de rand van het gebied bevindt zich een zomerdijk. In het gebied vindt natuurgerichte recreatie plaats.

Kenmerken Uiterwaarden

- Openheid en zicht
- Natuurgerichte recreatie
- Speciale natuurwaarden, bijzondere flora en fauna in verband met zuidhelling en steilranden
- Waterberging, overstromingsrisico

Opgaven uiterwaarden voor (samenwerkende) organisaties:

- Aanleggen: twee wandelpaden. Eén pad loopt langs de Rijn naar het centrum van Rhenen. En één loopt langs de Veerweg en de oude steenfabriek in Elst. De wandelpaden zijn schaduwrijk en toegankelijk voor mensen in een rolstoel. Bij nieuwe beplanting en eventuele ophogingen houden we rekening met afvoermogelijkheden van de Nederrijn.
- Doorzicht op de Rijn en uiterwaarden bewaren.
- Een haven ontwikkelen die voldoet aan de regelgeving van Natura 2000.

BIJLAGE 2: ADVIES VAN DE SAMENLEVING

De drie voorlopige visies zijn gemaakt samen met de samenleving. Dit komt terug in het advies van de samenleving aan het gemeentebestuur: er is voor iedere voorlopige visie ongeveer evenveel draagvlak.

Er is een zeer lichte voorkeur voor voorlopige visie 1: Natuur en water zijn onze belangrijkste bezittingen. In bijeenkomsten en e-mails gaat vervolgens de voorkeur uit naar voorlopige visie 3: Innoveer en geef ruimte aan de jeugd. In de enquête gaat de tweede voorkeur meer uit naar voorlopige visie 2: Behoud ons Rhenen en maak het nog mooier. In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op het advies en hoe dit tot stand is gekomen.

Advies aan bestuur

De Visie op Rhenen is een visie voor en door de Rhenense samenleving. Ook bij het maken van een keuze. Daarom vroeg het gemeentebestuur de samenleving om advies: welke van de drie voorlopige visies heeft uw voorkeur? Inwoners, ondernemers en professionals van maatschappelijke organisaties konden op verschillende manieren het bestuur adviseren. Dit kon door middel van een wandeling met leden van de projectgroep, het bijwonen van bijeenkomsten en/of het invullen van een enquête.

Van de verschillende mogelijkheden om het bestuur te adviseren, is met name gebruik gemaakt van de enquête en in beperkte mate van de bijeenkomsten en de wandeling. De enquête is door 738 mensen ingevuld (599 leden van het panel Rhenen Spreekt; 139 personen via de open link). Daarnaast konden ook de deelnemers van de twee werkgroepen (Werkgroep Visievormen en Werkgroep Contextscenario's) hun voorkeur uitspreken in een gezamenlijke bijeenkomst. Ook hebben we een aantal reacties in onze mailbox ontvangen.

Resultaat

Bijeenkomsten, wandeling en mailbox

De meeste leden van de werkgroepen hebben een voorkeur voor voorlopige visie 1, direct gevolgd door een voorkeur voor voorlopige visie 3. Eén lid had eerst een voorkeur voor voorlopige visie 2; in de loop van het gesprek trok voorlopige visie 1 hem steeds meer aan. Verschillende leden zouden het liefst elementen van de drie verschillende visies willen combineren.

Ook vond er een bijeenkomst plaats met inwoners; één van hen sprak namens de Werkgroep Milieubeheer Rhenen (WMR) en één namens Agrarische Natuurvereniging Binnenveld. Ook tijdens deze bijeenkomst ging de voorkeur uit naar voorlopige visie 1, direct gevolgd door voorlopige visie 3 en een combinatie van de drie.

Verder zijn in de mailbox twee reacties van organisaties binnengekomen. De VVE De Koerheuvel geeft de voorkeur aan voorlopige visie 1. De andere reactie was een schriftelijke beantwoording van de enquête door de GGD, die door vier medewerkers was ingevuld. Bij drie medewerkers kwamen de meeste antwoorden overeen met voorlopige visie 3. En bij één medewerker met voorlopige visie 1.

Enquête

Uit de enquête komt het volgende beeld naar voren.

Voorlopige visie 1 *Natuur en water zijn onze belangrijkste bezittingen*: 37% van de respondenten ziet deze visie het meest terug in de gegeven antwoorden.

Voorlopige visie 2 *Behoud ons Rhenen en maak het nog mooier*: 34% van de respondenten ziet deze visie het meest terug in de gegeven antwoorden.

Voorlopige visie 3 *Innoveer en geef ruimte aan de jeugd*: 29% van de respondenten ziet deze visie het meest terug in de gegeven antwoorden.

De bovenstaande percentages kunnen nog verder worden genuanceerd. Op de vraag *welke visie ziet u het meest terug in uw gegeven antwoorden* kon een respondent slechts één mogelijkheid aangeven. Dit terwijl de kans bestaat dat verschillende visies even vaak terug te zien waren in de gegeven

antwoorden. Daarom is dit nader onderzocht. Het resultaat: de voorkeuren gaan gelijk op. Op alle vragen hoort antwoord A bij voorlopige visie 1 en dit antwoord is door 33% van de respondenten gegeven. Hetzelfde geldt voor het antwoord B (voorlopige visie 2) en antwoord C (voorlopige visie 3).

Resultaten enquête Rhenen Spreekt januari/februari 2022

Voor iedere voorlopige visie is dus draagvlak in de gemeente. Aan de andere kant kan worden gezegd dat de resultaten van de enquête goed duidelijk maken dat de drie voorlopige visies samen met de samenleving zijn gemaakt. De enquête weerspiegelt het participatieproces.

Hieronder wordt bij iedere vraag stilgestaan in de volgorde van de antwoorden (A, B, C)/voorlopige visies (1, 2, 3).

Samenleven

Ongeveer de helft van de respondenten vindt het belangrijk dat we in 2035 allemaal, zowel jong als oud, veel buiten zijn om te wandelen, te spelen en te sporten. Ruim de helft (55%) van deze respondenten is tussen de 35 en de 55 jaar oud. Ongeveer de helft van de ouderen (65+) vindt het belangrijk dat we in 2035 nog steeds voor elkaar zorgen en klaar staan voor mensen die het minder hebben. Een Rhenen waar veel aandacht is voor jongeren, twintigers en dertigers, zodat zij in de gemeente Rhenen kunnen blijven wonen, is belangrijk voor 19% van de respondenten.

Gezondheid en Welzijn

Iets minder dan de helft (44%) van de respondenten vindt het belangrijk dat we in 2035 duurzaam leven, meer bewegen en buiten zijn. Met name mensen tussen 34-44 jaar (59%), geeft aan dit belangrijk te vinden. 20% van de respondenten vindt de zorg voor elkaar, onze welvaart en ons sociale leven heel belangrijk. Ongeveer een derde (36%) van de respondenten vindt dat mentale gezondheid even belangrijk is als onze fysieke gezondheid. De overige 1% geeft aan geen mening te hebben of het niet te weten.

Wonen

Een meerderheid (52%) vindt dat er in de woonbuurten voldoende ruimte moet komen voor bloeiende veldjes, insecten, bomen en plekken met stromend water. 40% van de respondenten vindt dat er aan de randen van de kernen wel iets mag worden bijgebouwd en dat inwoners van de gemeente bij die nieuwe woningen (met name de goedkopere) voorrang moeten krijgen. Een meerderheid (57%) van de respondenten vindt het belangrijk dat tot 2035 ouderen hun eengezinswoningen inruilen voor woningen die voldoen aan hun behoefte. De eengezinswoningen die hierdoor vrijkomen, zijn dan voor jonge gezinnen of voor mensen met een kindwens. Met name bij jongeren en jongvolwassenen (71%) heeft dit de voorkeur.

Energie

Het opwekken van schone energie door middel van windmolens kan niet rekenen op heel veel steun (5%) van de respondenten. De meerderheid (53%) geeft de voorkeur aan het opwekken van schone energie vooral door zonnepanelen op de huizen, bedrijven en andere gebouwen. Zonder zonneweides kan het agrarische karakter behouden blijven, is hierbij het idee.

Verkeer en Vervoer

Aan de respondenten is gevraagd welk idee over verkeer en vervoer in 2035 het meest aansluit. Hier waren twee vragen over. Minder reizen en voor langere afstanden gebruik maken van het openbaar vervoer of een deelauto spreekt erg (38%) aan. Geen verkeer meer door het stadscentrum (39%) en het hebben van een fijnmazig verkeersnetwerk met goede verbindingen voor zowel openbaar vervoer als fiets (36%) kunnen ook rekenen op veel steun.

Economie

Respondenten onder de 55 jaar spreken hun voorkeur uit voor het aantrekken van bedrijven die werk bieden aan de inwoners van Rhenen, waardoor er werkgelegenheid dichtbij huis is. Dit is in overeenstemming met voorlopige visie 1. 55+’ers vinden het belangrijk dat toerisme in 2035 nog een belangrijker onderdeel is geworden van de lokale economie. Dit is in overeenstemming met voorlopige visie 2.

Agrarische sector

Een groot deel (58%) van de respondenten vindt het in 2035 belangrijk dat boeren samenwerken met de Wageningen Universiteit, zodat hun bedrijven innovatief en duurzaam zijn en zij de kwaliteit van de bodem versterken. Dit antwoord sluit aan bij voorlopige visie 3.

Toerisme

30% van de respondenten wil dat mensen de gemeente Rhenen in 2035 vooral bezoeken om te recreëren in de mooie natuur. 32% van de respondenten geeft de voorkeur aan het volledig op waarde schatten van de cultuurhistorie van de gemeente, omdat het een belangrijke trekpleister is voor toeristen. De voorkeur van 34% van de respondenten gaat uit naar het investeren in toerisme, waardoor er meer culturele voorzieningen zijn, juist ook voor inwoners van jong tot oud. 6% van de respondenten heeft geen mening of weet niet wat hij/zij moet kiezen.

BIJLAGE 3: BELANGRIJKSTE CONCLUSIES VAN HET TRENDONDERZOEK

Voor de Visie op Rhenen 2035 zijn de huidige trends en ontwikkelingen onderzocht op zes thema's.

1. Wonen & leven
2. Werken & ondernemen
3. Gezondheid & zorg
4. Verduurzaming & klimaatverandering
5. Ruimtegebruik & mobiliteit
6. Technologie & innovatie

Het onderzoek is gebaseerd op documenten-analyse en interviews met 26 deskundigen van maatschappelijke organisaties, actief in de gemeente Rhenen. Aan de (groep)interviews deden regelmatig ook beleidsmedewerkers van de gemeente mee. Het onderzoek geeft inzicht in hoe zeker of onzeker ontwikkelingen zijn en hoe groot of klein hun invloed is. Dit maakt duidelijk waarmee rekening gehouden moet worden bij het nadenken over Rhenen in 2035.

Tijdens een bijeenkomst op 15 september 2021 zijn de belangrijkste conclusies van het trendonderzoek gepresenteerd. Bijna 50 personen gingen - in groepjes - in gesprek over de resultaten. Ieder groepje zocht ook naar verbanden tussen ontwikkelingen. Er waren inwoners, ondernemers, professionals, raadsleden en medewerkers van de gemeente. De titels hieronder zijn de belangrijkste conclusies uit het trendonderzoek.

Trendrapport

De resultaten van het onderzoek zijn beschreven [in een trendrapport](#). Per hoofdstuk zijn de belangrijkste resultaten ook weergegeven in een infographic. U vindt deze op rhenen.nl/rhenen2035.

Belangrijkste conclusies Trendverkenning

1. Rhenen worden groter, grijzer en diverser qua inwoners
2. Woningmarkt uit balans: mismatch vraag en aanbod en tekort betaalbare woningen
3. De economische structuur van Rhenen verandert
4. Meer met minder: De behoefte aan zorg en ondersteuning van met name ouderen met dementie zal behoorlijk toenemen en er zijn naar verhouding minder mantelzorgers om dit op te vangen
5. Minder ruimte voor jongeren
6. Rhenen verduurzaamt, maar is gevoelig voor de effecten van klimaatverandering
7. Toenemende concurrentie om ruimte: wonen, recreatie, natuur, bedrijvigheid, landbouw en energieopwekking
8. Toenemend fileprobleem

Belangrijkste conclusies toegelicht

Rhenen wordt groter, grijzer en diverser qua inwoners

De bevolkingssamenstelling van Rhenen verandert. Diversiteit aan inwoners is belangrijk, omdat je voor een vitale gemeenschap een evenwichtige bevolkingssamenstelling nodig hebt. Op deze manier zijn er voldoende mensen die werken en voor elkaar kunnen zorgen. Ook houden scholen zo voldoende leerlingen.

De woningmarkt is uit balans. Er is een mismatch tussen vraag en aanbod en een tekort aan betaalbare woningen. Dit betekent dat veel mensen niet goed kunnen wonen. Bijvoorbeeld groepen mensen die helpen om Rhenen vitaal te houden, zoals jongeren, starters en gezinnen met een gewoon inkomen. Zij kunnen geen betaalbare woning vinden en zoeken hun heil elders. Ook voor ouderen past vraag en aanbod vaak niet. Zij blijven daardoor langer thuis in hun eengezinswoningen wonen.

De economische structuur van Rhenen verandert. De sectoren die voor werkgelegenheid en daarmee inkomen zorgen, veranderen. 20% van de beroepsbevolking is zelfstandige. De werkgelegenheid in de landbouw daalt; het aantal professioneel actieve boeren is de laatste twintig jaar gehalveerd tot ongeveer 70. De horeca is de snelst groeiende sector in arbeidsplaatsen.

Meer met minder: de behoefte aan zorg en ondersteuning van met name ouderen met dementie zal behoorlijk toenemen en er zijn naar verhouding minder mantelzorgers om dit op te vangen. Met name de enorme toename van mensen met dementie is zorgelijk. Dit zijn er nu 380 in Rhenen, maar in 2030 is de schatting dat er 570 mensen met dementie zullen zijn, tenzij er een medicijn tegen komt. In combinatie met het feit dat mensen steeds langer thuis wonen, leidt deze toename van mensen met dementie tot veel belasting voor mantelzorgers, vaak zelf al oudere mensen. Rhenen staat er goed voor qua mantelzorgers, maar ook in Rhenen zijn er naar verhouding steeds minder mantelzorgers voor meer hulpbehoevenden.

Er is minder ruimte voor jongeren. Aandacht voor jongeren is belangrijk omdat zij de toekomst zijn. Als er te weinig ruimte is voor jongeren qua ontmoetingsmogelijkheden en woningen, dan zoeken zij hun heil elders en is Rhenen hen misschien voorgoed kwijt. Dat heeft consequenties voor de vitaliteit van de Rhenense gemeenschap. Rhenen scoort nu goed op kansengelijkheid, dus dat is belangrijk om zo te houden. Maar in Rhenen hebben jongeren tussen 13-17 een hoger risico op psychosociale problemen dan in Utrecht. Daarnaast is er onder jongeren meer eenzaamheid en zingevingsproblematiek, mede door de coronacrisis.

Rhenen verduurzaamt, maar is gevoelig voor de effecten van klimaatverandering. De luchtkwaliteit in Rhenen is verbeterd en het energieverbruik daalt. Er zijn dus meer huizen met zonnepanelen en Rhenen heeft een groot deel van de huurwoningen verduurzaamd tot label A. We hebben van de zomer allemaal in Limburg, België en Duitsland kunnen zien wat er kan gebeuren bij extreme weersomstandigheden. Rhenen loopt ook risico. Er worden meer droge periodes verwacht, maar Rhenen wordt ook natter en dit kan tot wateroverlast leiden. Om hittestress tegen te gaan en water beter te kunnen bergen en vasthouden is onder andere 'ontstening' en 'vergroening' nodig.

Toenemende concurrentie om ruimte: wonen, natuur, bedrijvigheid, landbouw. Hier is al veel beleid over, maar er zijn ook nog keuzes te maken en het is belangrijk om te kijken hoe we slim met de beschikbare ruimte kunnen omgaan en kunnen combineren. Er is een tekort aan woningen, waardoor de huizenprijzen stijgen. Het tekort aan woningen betreft tot 2040 1.000 woningen, waarvan ca. 250 woningen tot 2030. Voor woningbouw na 2030 zijn de nieuwbouwlocaties echter nog niet in beeld. Er wordt ingezet op verdichting, maar de verwachting is dat dit niet de nodige aantallen op zal brengen.

De ruimte voor recreatie- en sportterreinen is tussen 2010-2015 met bijna de helft toegenomen. De ruimte voor natuur is min of meer gelijk gebleven en het landbouwareaal is met ca. een derde afgenomen. De leegstand van winkelruimte in Nederland is vanaf 2012 flink toegenomen. Het PBL waarschuwt dat de coronacrisis hier waarschijnlijk een structureel negatief effect op heeft, al lijkt dit effect in Rhenen op dit moment mee te vallen. Verder is de extra behoefte voor bedrijventerrein 5 ha en verwacht men behoorlijk wat ruimte nodig te hebben voor energieopwekking.

Er is sprake van een toenemend fileprobleem. Er wordt in vergelijking met de gemeenten om Rhenen heen en de rest van Nederland veel autogereden en weinig gefietst in Rhenen. Er zijn meer mensen bijgekomen in Rhenen waardoor er ook meer auto's zijn gekomen en het forensenverkeer nam toe tussen 2014-2019. Hierdoor zijn er veel files in Rhenen. De verbreding van de Rijnbrug zou daar verandering in moeten brengen, maar het is de vraag of dat voldoende is. Door het toegenomen verkeer is ook het aantal verkeersongevallen gestegen. Tussen 2014 -2019 van 5,2 naar 7,3 per 100.000 inwoners. De groeiende populariteit van de e-bike en speedevecs zal voor Rhenen een grote impact kunnen hebben. Daarmee worden Veenendaal, Ede en Wageningen een stuk sneller en makkelijker te bereiken. Ook Nijmegen en Arnhem komen daardoor binnen bereik.

Transitie naar digitaal, smart en circulair. Deze overgang verandert het dagelijks leven van mensen behoorlijk. Onze samenleving digitaliseert zeer snel. Nederland hoort wat betreft digitalisering tot de top van Europa qua verbondenheid en gebruik van het internet. Uit het aantal DigiD transacties blijkt wel dat inwoners van Rhenen achterlopen qua digitale interactie met de overheid. De grotere afhankelijkheid van ICT maakt gemeenten, ondernemers en burgers kwetsbaarder voor digitale criminaliteit, spionage, sabotage of chantage. Het aantal hacks, malware en phishing meldingen groeide tussen 2019 en 2020 met 30%. Rhenen was in 2019 de gemeente met de meeste geregistreerde gevallen van cybercrime per inwoner in heel Nederland.

Het gebruik van domotica, van de slimme thermostaat en koelkast tot digitale sloten, neemt enorm toe. In 2019 hadden 2 miljoen Nederlandse huishoudens tenminste één smart apparaat in huis; verwacht wordt dat meer dan verdubbeld is in 2025. In de publieke ruimte komen ook meer slimme apparaten, zoals de slimme afvalbak die aangeeft vol te zijn, de robot die mensen verwelkomt op het gemeentehuis en het AI-gedreven verkeerssysteem dat de stoplichten aanpast aan de drukte en automatisch hulpdiensten oproept bij ongelukken. In de wat verdere toekomst komen daar zelfrijdende bussen en auto's bij. Er is de nodige infrastructuur nodig om al deze apparaten aan elkaar te verbinden, met name zwaardere elektriciteitsnetten en internetverbindingen.

Tot slot is er een beweging richting circulair. Dat wil zeggen dat grondstoffen en producten worden hergebruikt en er zo min mogelijk afval wordt geproduceerd. Binnen de landbouw is dit de beweging richting kringlooplandbouw.

Onderzoek ruimtelijke kenmerken, beleid en regelgeving

Behalve het trendonderzoek, is het ruimtelijk beleid van gemeente Rhenen en provincie Utrecht geanalyseerd. Dit onderzoek is uitgevoerd door een expert op het gebied van de omgevingswet. Met dit onderzoek hebben we inzicht gekregen in al het bestaande ruimtelijk beleid binnen onze gemeentegrens. Bovendien zijn er verschillende deelgebieden van gemeente Rhenen gedefinieerd. Per deelgebied zijn karakteristieke kenmerken en specifieke regelgeving beschreven.

BIJLAGE 4: BEANTWOORDING VRAGEN KADERNOTA

In hoofdstuk 4 van de kadernota (juni 2021) staat een aantal vragen. De Visie op Rhenen moet in ieder geval op deze vragen antwoord geven. In deze bijlage worden de vragen beantwoord.

Op de volgende vragen staan de antwoorden letterlijk in de beschrijving van de Visie op Rhenen. Die beantwoorden we daarom niet in deze bijlage:

- Op welke wijze willen wij in Rhenen dat de vrijetijdseconomie (toerisme) zich de komende jaren ontwikkelt?
- Op welke manier moeten de typische 'landmarks' (cultuurhistorie) van Rhenen, Elst en Achterberg zich ontwikkelen tot 2040?
- Hoeveel willen wij als gemeente Rhenen nog groeien?
- Willen wij zelfstandig blijven als gemeente Rhenen?
- Door wie en hoe kunnen gemeentelijke taken het beste worden uitgevoerd?
- Wat ziet u als definitie van de zogenaamde 'kernrand' en waar vindt u dat het binnenveld begint en eindigt? (zie de kaart van Rhenen met de deelgebieden)
- Wat voor woningen moeten er gebouwd worden in het algemeen en voor jongeren en ouderen in het bijzonder en waar?
- Op welke manier willen wij bouwen? Door inbreiding, hoogbouw en/of in het groen, etc.?

Vragen en antwoorden

• **Hoe blijven mobiliteit en bereikbaarheid in balans met leefbaarheid?**

De aanleiding voor deze vraag zijn de regionale verbindingswegen die door de gemeente Rhenen lopen. Aan de ene kant is de gemeente Rhenen hierdoor goed bereikbaar. Aan de andere kant hebben de verkeerstromen invloed op de leefbaarheid: gezondheid (geluid, luchtkwaliteit, veiligheid) en ontmoeting (wegen als barrières).

De Visie op Rhenen antwoordt op deze vraag als volgt: er is deelvervoer geïntroduceerd in de gemeente. Ook verplaatsen wij ons meer door middel van lopen en fietsen. Dit laatste kan door een beter netwerk aan fietspaden. We blijven dus mobiel en bereikbaar, maar op een gezonde manier. Daarnaast rijden er minder auto's en vrachtwagens door het stadscentrum van Rhenen (D1) en Elst (D3). Dit komt de leefbaarheid ten goede.

• **Hoeveel ruimte is nodig en gewenst voor sociale voorzieningen in de buurt om een leefbare woonomgeving te houden en/of te creëren?**

De aanleiding voor deze vraag is dat sociale voorzieningen belangrijk zijn voor een woonomgeving waarin hulp, beweging en ontmoeting plaatsvindt. Beweging zorgt voor een betere gezondheid van inwoners en ontmoeting gaat vereenzaming tegen. Voorbeelden van sociale voorzieningen zijn: speeltuin, buurtcentrum, banken en tafels, sporttoestellen. De gemeente kan (evt. in samenwerking met andere organisaties en inwoners) bepalen of en zo ja, welke sociale voorzieningen er in een buurt moeten komen. Daarnaast zijn sociale voorzieningen algemeen toegankelijk.

Door sociale voorzieningen kan de zelfredzaamheid van inwoners toenemen. Zelfredzaamheid is het vermogen van mensen om zichzelf te redden op alle levensterreinen met zo min mogelijk professionele ondersteuning en zorg.

In de Visie op Rhenen is er aandacht voor sociale voorzieningen. In de kernen wonen in 2035 meer mensen dan voorheen. Het voordeel hiervan is dat de sociale vangnetten blijven bestaan en dat winkels open kunnen blijven. Verder komt er in elke buurt meer groen bij. Zo blijven de woonbuurten

leefbaar in de hete zomers. Het groen en de hoge bomen zorgen voor schaduw en verkoeling. Dat nodigt uit om naar buiten te gaan voor spel, ontmoeting, sport of een wandeling. Daarnaast zijn er in elke kern plekken om elkaar te ontmoeten, zoals een lunchroom en een markt.

- **Welke bedrijfsactiviteiten kunnen op welke locatie worden geclusterd?**

De aanleiding voor deze vraag is dat clusteren ondernemers helpt bij het versterken van elkaars bedrijfsactiviteiten. Ook helpt clusteren voorkomen dat de ruimte (zowel in de wijken als in het landschap) versnipperd raakt. Dit heeft een positief effect op de schoonheid van landschap, minder overlast voor de buurt en minder storende verkeersbewegingen. Clusteren kan op nieuwe en/of bestaande bedrijventerreinen en ook in een bedrijfsverzamelgebouw. Onder bedrijfsactiviteiten valt ook detailhandel.

In de Visie op Rhenen is in de randzone Binnenveld (D12) ruimte gemaakt voor nieuwe bedrijven om zich te vestigen. Op Remmerden (D7) zijn de bedrijven gevestigd die minder afhankelijk zijn van goederentransport. Agrariërs hebben in het Binnenveld (D18) de ruimte gekregen om hun bedrijf goed en duurzaam te runnen.

- **Hoe kan de gemeente Rhenen zorgen voor een goede balans tussen natuur en recreatie?**

De aanleiding van deze vraag is dat de omringende natuur één van de belangrijkste kenmerken van de gemeente Rhenen is en past bij onze positie in de regio. Dit trekt veel recreanten aan. Veel recreatie kan belastend zijn voor de natuur. Dit terwijl de kwaliteit van de natuur steeds meer aandacht krijgt, bijvoorbeeld door de verminderde biodiversiteit in Nederland. Daarnaast speelt de natuur een rol bij klimaatadaptie.

In de Visie op Rhenen is het toerisme in de gemeente maar weinig toegenomen het afgelopen decennium. Het gaat vooral om mensen uit de regio. De historische kern van Rhenen (D1) koesteren we. De Delftse Schoolstijl is er prominent aanwezig. Er is een haven gekomen die in grootte en gebruik bij de schaal van de gemeente Rhenen past. Er is een natuurlijk bosbad. Recreanten komen vooral voor de natuur en cultuur naar Rhenen.

- **In hoeverre kan positieve gezondheid een vast onderdeel zijn van iedere belangenafweging?**

Positieve gezondheid stelt een betekenisvol leven van mensen centraal. De nadruk ligt op de veerkracht, eigen regie en het aanpassingsvermogen van de mens en niet op de beperkingen of ziekte zelf. De zes indicatoren van positieve gezondheid zijn: lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, meedoen en dagelijks functioneren.

In de Visie op Rhenen wordt veel gewandeld, gesport en gespeeld. Dit draagt bij aan positieve gezondheid. Alle leeftijdsgroepen ontmoeten elkaar veelvuldig en we ervaren rust. Er is aandacht voor mentale en fysieke gezondheid.

We zorgen voor elkaar en staan klaar voor anderen die het minder hebben. Er is veel gezelligheid in onze gemeente, dat zorgt ervoor dat we ons na het harde werken goed kunnen ontspannen.

- **Waar is bijsturen in de samenstelling van de buurt gewenst?**

Het doet ertoe met welke mensen in een buurt wordt samengeleefd. De samenstelling van de buurt heeft een effect op het woonplezier en de mate waarin verbinding tussen mensen kan ontstaan. Een ietwat gemengde buurt heeft gemiddeld genomen de voorkeur. Dan kan de sociale afstand worden overbrugd en is er de mogelijkheid om elkaar te ontmoeten. In die zin is het gewenst om buurten divers in te richten en/of samen te stellen. De samenstelling van een buurt kan worden beïnvloed onder andere door een zekere variatie aan woontypen te realiseren.

In *Stap 1: Onderzoeken* zijn hier slechts enkele uitspraken over gedaan door slechts 2 mensen. Beide personen roemden hun straat waar jongere en oudere mensen goed samenwonen en elkaar ook helpen indien nodig.

- **Wanneer de gemeente investeringsruimte heeft in de toekomst, aan wie en/of wat moeten de investeringen dan met name ten goede komen?**

Door beperkte middelen moet de gemeente zuinig omgaan met haar bestaande middelen. Door een andere bevolkingssamenstelling (vergrijzing) en het toenemen van de hulpvragen en de hulpbehoefte, kan veel geld naar

ouderen gaan. Of is het beter om het geld juist ten goede te laten komen aan de jeugd en/of met het oog op toekomstige generaties?

Met financiële investering wordt bedoeld dat er uitgaven worden gedaan voor de lange termijn. In deze vraag wordt gesproken over investeringsruimte. Wanneer de gemeente alleen geld heeft om de basisvoorzieningen te financieren, is er geen ruimte om extra te investeren.

In de Visie op Rhenen komen investeringen ten goede aan de natuur/groen in en rond de kernen, aan extra woningen en duurzaamheid. Bovendien rijden er minder auto's en vrachtwagens door het stadscentrum van Rhenen (D1) en Elst (D3). We hebben met elkaar en de provincie creatieve oplossingen bedacht om dit te realiseren. Het is ons daarbij gelukt om de centra van Rhenen en Elst goed bereikbaar te houden voor de lokale bevolking en de toeristen, ook met de auto. Er is voldoende parkeergelegenheid. Dit alles vraagt een investering in wegebouw ten behoeve van de samenleving en de recreanten.

- **In hoeverre moet gemeentelijke zorg en ondersteuning toegankelijk blijven voor hen die het nodig hebben, ook wanneer er eigen bijdragen worden gevraagd en niet iedereen deze kan betalen?**

De aanleiding voor deze vraag is of we armoede of een minimum aan besteedbaar inkomen, een belemmering laten zijn voor het ontvangen van noodzakelijke zorg en ondersteuning? Er is beperkte lokale invloed, door landelijke wetgeving. Toch kan met bepaalde maatregelen ondersteuning worden geboden, bijvoorbeeld door schuldhulpverlening en kwijtschelding van bepaalde gemeentelijke belastingen.

In de Visie op Rhenen kunnen mensen die weinig geld hebben ook meedoen aan een duurzaam leven. Het openbaar vervoer draait gedeeltelijk op vrijwilligers; zo kunnen mensen die het minder hebben hier ook gebruik van maken. En er zijn veel activiteiten waar je aan mee kunt doen, ook voor mensen die het minder hebben.

- **Waar wilt u wonen en in wat voor soort huis (huis met tuin, appartement, van het gas af, of niet, of een hybride warmtepomp?)**

In iedere kern (D1, 2, 3, 4) zijn woningen bijgebouwd op een schaal en in een stijl die passen bij de kern. Voor ouderen zijn kleinere woningen naar wens gebouwd. Hierdoor kwamen eengezinswoningen vrij voor jonge gezinnen. Ook jongeren en ouderen konden zo in hun dorp of stad blijven. In ieder deelgebied waar nieuwe woningen komen, zijn zo mogelijk innovatieve woonvormen toegepast, zodat jong en oud bij elkaar woont en voor elkaar kan zorgen. Bovendien zijn de goedkopere nieuwbouwwoningen – huur en koop – eerst beschikbaar gesteld aan inwoners. Zo kunnen meer mensen in de gemeente Rhenen blijven wonen.

- **Hoe ziet u de rol van maatschappelijke organisaties, zoals vrijwilligersorganisaties (bijvoorbeeld Voedselbank, Rode Kruis, IVN), kerken en belangenorganisaties?**

In de Visie op Rhenen worden onder andere maatschappelijke organisaties genoemd als initiatiefnemers om het leven in de gemeente te verbeteren.

BIJLAGE 5: CONTEXTSCENARIO'S

Een visie beschrijft hoe wij graag samen leven, werken, zorgen, wonen, recreëren en leren in 2035. Een visie biedt een duidelijk beeld om naartoe te werken. Daardoor weten we wat belangrijk is en extra aandacht verdient. Zo kunnen we de juiste keuzes maken.

Maar terwijl wij samen werken aan het realiseren van een visie, gebeurt er om ons heen van alles waar wij geen tot weinig invloed op hebben. Deze gebeurtenissen kunnen wel (veel) invloed op ons hebben. Wij hebben hier dus rekening mee te houden. Daarom is het van belang om een verbinding te leggen tussen de eigen koers en die mogelijke toekomstige omstandigheden. Want hoe toekomstbestendig zijn de visies?

Contextscenario's

Contextscenario's geven aan wat mogelijk in *de toekomst* op het pad zou kunnen komen van de gemeente Rhenen als gemeenschap. In scenario's wordt een aantal mogelijke toekomstige situaties geschetst. Wij weten niet of deze situaties zich zullen voordoen. Dat is onzeker. Maar als de situaties zich voordoen dan hebben zij een grote impact op Rhenen. Daarom is het belangrijk om over deze situaties na te denken voordat zij zich eventueel voordoen.

Op deze situaties of contextscenario's heeft dus niemand in de gemeente veel invloed. Zij overkomen ons; wij kunnen ze niet kiezen. De scenario's geven zicht op toekomstige kansen en risico's. Hier kunnen wij ons op voorbereiden. Daarom is het goed om contextscenario's te maken en om er mee te werken.

Werkgroep contextscenario's

Een groep van inwoners en ambtenaren kwam tot zes contextscenario's. De groep bestond uit mensen die zicht hebben op toekomstige ontwikkelingen op hun gebied: landbouw, cultuur, verkeer en vervoer, duurzaamheid, water, welzijn, jongeren, politiek en bestuur, wonen. De vraag aan de groep was: welke ontwikkelingen in de toekomst zijn het meest onzeker én hebben de grootste invloed op de gemeente Rhenen?

- Wat als ... we richting 2035 afkoersen op 2,5 graden Celsius opwarming?
- Wat als ... toerisme en werkgelegenheid groeien en daarmee ook het verkeer en de verkeersinfarcten?
- Wat als ... de gemeente Rhenen fors moet groeien in inwoneraantal én moet verduurzamen?
- Wat als ... de jongeren in Rhenen blijven en initiatief nemen om Rhenen ten positieve te veranderen?
- Wat als ... Rhenen niet kan voldoen aan de woningbehoefte van jongeren en ouderen?
- Wat als ... economische en andere belangen worden verkozen boven natuur?

De ontwikkelingen die tot een scenario konden leiden, werden door de werkgroep op een rij gezet. Vervolgens beschreef de werkgroep voor ieder scenario de positieve en negatieve gevolgen van deze ontwikkelingen voor de gemeente Rhenen.

Toetsen

Door de Visie op Rhenen te toetsen aan deze contextscenario's, ontstaat er inzicht in mogelijke kansen en risico's van gebeurtenissen die ons kunnen overkomen.

Wat als...we richting 2035 afkoersen op 2,5 graden Celsius opwarming?

Als de aarde verder opwarmt, is het in de gemeente redelijk leefbaar. De voorliefde voor de auto samen met de hogere temperaturen zullen de luchtkwaliteit echter geen goed doen. En de hogere temperaturen en het dichter op elkaar wonen, zal de vraag naar airco's doen toenemen. Hier is wel extra duurzame energie voor nodig en dat kost ruimte. In de Visie op Rhenen wordt de warmte deels ondervangen door het gebruik van sedum-daken en meer groen in de kernen.

Als de aarde verder opwarmt, heeft dit ook gevolgen voor de omringende natuur en het groen binnen de kernen. Bepaalde planten en bomen kunnen namelijk minder goed tegen de hitte. Door de opwarming is het risico op bosbranden groter. Hier moeten we dan voorzorgsmaatregelen tegen nemen. Dus behalve de natuur versterken, moeten we deze ook beschermen.

Wat als ... toerisme en werkgelegenheid groeien en daarmee ook het verkeer en de verkeersinfarcten?

Als veel mensen van buiten de gemeente hier komen werken en recreëren, kan dat afbreuk doen aan het dorps-, rustige karakter van Elst en Achterberg. En wanneer dagjesmensen en werknemers met de auto komen dan wringt dit met de Visie op Rhenen die juist inzet op beter openbaar vervoer, gebruik van deelvervoer en lopen/fietsen.

Wat als ... de gemeente Rhenen fors moet groeien in inwoneraantal én moet verduurzamen?

De Visie op Rhenen gaat uit van een groei van 5.000 tot 7.000 mensen. Het risico bestaat dat het kleinschalige en karakteristieke van de gemeente Rhenen verdwijnt. Het open landschap zal toch moeten worden bebouwd, zelfs al is het beperkt.

Duurzaamheid is onder jongeren een belangrijk thema. In een gemeente waarin natuur één van de schatten is, zullen zij graag willen wonen en werken. Dat is een kans. De vraag is of zij een huur- of koopwoning in de gemeente kunnen betalen.

Wat als ... de jongeren in Rhenen blijven en initiatief nemen om Rhenen ten positieve te veranderen?

Als jongeren blijven en initiatief nemen, zullen zij meewerken aan culturele projecten, sportevenementen, het onderhouden van het groen. Dat is een kans voor de gemeente. De nieuwe woningen moeten dan wel aansluiten bij de behoeften van jongeren. Dat de Visie op Rhenen inzet op veilige fietspaden en meer en beter openbaar vervoer biedt perspectief voor jongeren.

Wat als ... Rhenen niet kan voldoen aan de woningbehoefte van jongeren en ouderen?

Als dit niet lukt dan zal dat gevolgen hebben voor de bevolkingsopbouw. Een bevolking die dan met name zal bestaan uit mensen boven de 35 jaar in plaats van daaronder. Veel ouderen zullen in hun eengezinswoningen moeten blijven wonen zonder mantelzorg dicht bij huis. Ook zal hierdoor het aantal vrijwilligers afnemen, terwijl dit één van de schatten is van de gemeente Rhenen.

Wat als ... economische en andere belangen worden verkozen boven natuur?

Als economische en andere belangen toch worden verkozen boven natuur dan is dit een risico voor met name kinderen. Het verkeer zal door de nieuwe bedrijven en de vele toeristen sterk toenemen. Veilig buitenspelen, in een groene, relatief koele omgeving kan dan niet meer.

BIJLAGE 6: HET PARTICIPATIEPROCES

De drie voorlopige visies maakte de gemeente samen met de samenleving. We deden dat in vier stappen. In iedere stap waren er verschillende manieren om mee te doen. Wie wilde meedoen, kon zelf kiezen waar aan mee te doen en met welke stap(pen).

Actieve oproep om mee te doen

Vanaf de start is een mix van communicatiemiddelen ingezet. Zo verschenen er regelmatig artikelen in het gemeentenieuws, verspreidden we huis-aan-huis ansichtkaarten en konden inwoners zich aanmelden voor een digitale nieuwsbrief. Ook via sociale media en diverse pop-up acties zochten we actief contact met inwoners. Bij doelgroepen die minder snel meedoen, gingen we actief langs. Zo organiseerden we bijvoorbeeld een pizza-bijeenkomst met de kinderburgemeesters en hun vrienden en gingen we 'op de koffie' bij het Taalhuis.

Vanuit de samenleving was veel belangstelling om mee te doen

Sinds 1 juli 2021 zijn honderden uitspraken gedaan over de toekomst van de gemeente Rhenen. Via ansichtkaarten, in allerlei bijeenkomsten en bijvoorbeeld via filmpjes. Met al deze bijdragen, en diverse onderzoeken, zijn drie voorlopige visies gemaakt.

Verschillende achtergrond en/of leeftijd: zij deden allemaal mee

De gevolgde participatiemethode zorgde ervoor dat iedereen kon meedoen. Door een mix aan participatievormen is erop ingezet om iedereen, ongeacht leeftijd of achtergrond, te interesseren.

De aanpak sluit aan bij het participatiestatuu

Het participatiestatuu van de gemeente Rhenen heeft als uitgangspunt dat iedereen kan meedoen binnen kaders die de gemeenteraad vooraf heeft gesteld. De kwaliteit van het meedoen, staat daarbij voorop. We verkennen samen vanuit oprechte interesse in elkaar. Kennis en informatie delen we, als gemeente en samenleving, zodat we van elkaar kunnen leren en samen tot een beter resultaat kunnen komen. Er is in het contact vertrouwen, zowel in ieders goede intentie als in het proces dat gestaag verloopt maar wel stap voor stap.

Noot: Zie voor een uitgebreide omschrijving van het participatieproces de informatienota van 13 april 2022.

Stap 1: Onderzoeken

Wat gebeurt er al in Rhenen? Wat willen we bewaren?

Deze vraag stond centraal in Stap 1. Alle inwoners kregen in juni 2021 een ansichtkaart op de mat met de mogelijkheid die terug te sturen. We ontvingen maar liefst 350 ansichtkaarten – met reactie op de vraag – terug. In een digitale bijeenkomst op 1 juli gingen we over deze vraag in gesprek. Inwoners stelden vragen via de chat. Via een digitale enquête ontvingen we een reactie van 645 inwoners. In zes pop-upbijeenkomsten verspreid over de gemeente gingen we in gesprek met 110 mensen. In september presenteerden we de resultaten van het trendonderzoek aan bijna 50 personen. Zij gingen in gesprek over de resultaten.

STAP 1

Stap 2: Visies vormen

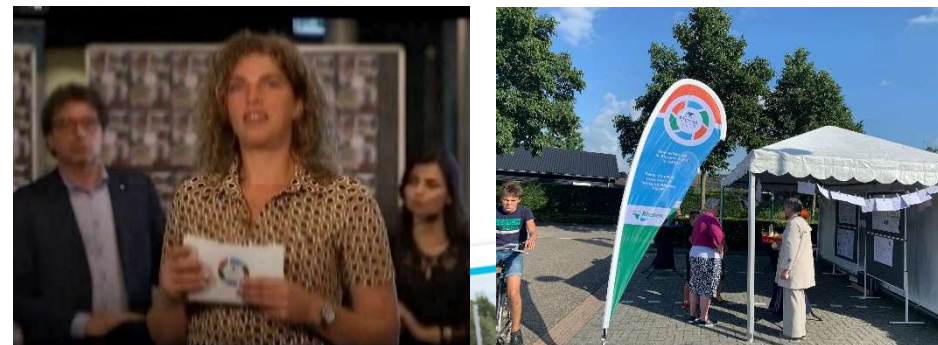
Hoe kan de toekomst van Rhenen eruit zien?

In twee bijeenkomsten gingen we over deze vraag met de samenleving in gesprek. Om een bredere groep inwoners te bereiken, bezochten we het Talenhouse en spraken met kinderen van de Dalton en Ericaschool en organiseerden we een pizza-bijeenkomst met de nieuwe en vorige kinderburgemeester en hun vrienden. Ook gingen we langs bij het Werkcafé, het Taalhuis, de Buurtgarage en de bibliotheken.

STAP 2

Een werkgroep van inwoners en ambtenaren bracht ordening aan in de verzamelde uitspraken. Hieruit zijn drie voorlopige visies ontstaan.

Stap 3: Toetsen

De drie voorlopige visies zijn getoetst aan de hand van het trendonderzoek en het onderzoek naar de kenmerken van de deelgebieden, feitelijke kennis, bestaande wet- en regelgeving en contextscenario's (zie de beschrijving in bijlage 3). We deden dit samen met inwoners en professionals.

Naar aanleiding van de toetsing zijn de voorlopige visies op onderdelen herschreven.

Stap 4: Kiezen

Via een digitale enquête konden inwoners aangeven naar welke voorlopige visie de voorkeur uitgaat. De enquête is door 738 mensen ingevuld. Ook hebben we een aantal reacties in onze mailbox ontvangen. (zie hoofdstuk 4).

Daarnaast konden ook de deelnemers van de twee werkgroepen (Werkgroep Visievormen en Werkgroep Contextscenario's) hun voorkeur uitspreken in een gezamenlijke bijeenkomst. Ook hebben leden van de projectgroep - net als in stap 2 - diverse doelgroepen bezocht.

STAP 3

STAP 4

Welke voorlopige visie voor Rhenen heeft uw voorkeur?

Vul de enquête in voor 7 februari
Zie www.rhenen.nl/rhenen2035

Visie 1: Natuur en water zijn onze belangrijkste bezittingen

Visie 2: Behoud ons Rhenen en maak het nog mooier

Visie 3: Innoveer en geef ruimte aan de jeugd

